

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı
Sporda Psikososyal Alanlar Bilim Dalı

**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN
MESLEKİ BENLİK SAYGILARI İLE ENGELLİLERE
YÖNELİK TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
(BAĞCILAR İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Cemil DEMİR

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Taner ATASOY

İstanbul – 2023

TEZ TANITIM FORMU

Yazar Adı Soyadı : Cemil DEMİR

Tezin Dili : Türkçe

Tezin Adı : Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygıları ile Engellilere Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması (Bağcılar İlçesi Örneği)

Enstitü : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Anabilim Dalı : Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı

Tezin Türü : Yüksek Lisans

Tezin Tarihi : 13.01.2023

Sayfa Sayısı : 85

Tez Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Taner ATASOY

Dizin Terimleri : Beden eğitimi, öğretmen, mesleki benlik, engelli, tutum

Türkçe Özet : Yapılan çalışmada Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygıları ile Engellilere Yönelik Tutumlarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe, bulunduğu kurumda çalışma süresi, ailenizde engelli birey var mı, engellilere yönelik eğitim aldınız mı, gibi değişkenlerine göre karşılaştırılması hedeflenmiştir. Bu çalışmada, Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygıları ile Engellilere Yönelik Tutumlarının karşılaştırılması için nicel araştırma yöntemlerinden nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Kullanılan örnekleme yöntemi ise çalışanların tamamının örneğe girme şansının eşit ve tesadüfi olduğu, aynı zamanda araştırma sonuçlarının çabuk ve kolay bir şekilde ortaya konulmasını sağlayan basit tesadüfi örnekleme yöntemidir. Çalışmanın amacı doğrultusunda

araştırmanın evrenini, İstanbul ili Bağcılar ilçesinde, 2022-2023 eğitim öğretim yılında, devlet ve özel okullarında görev yapan 220 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Sonuç olarak Mesleki benlik saygısı ile engellilere yönelik tutumda orta düzeyde bir ilişki görölmektedir.

Dağıtım Listesi : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

İmzası
Cemil DEMİR

**T. C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı
Sporda Psikososyal Alanlar Bilim Dalı

**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN
MESLEKİ BENLİK SAYGILARI İLE ENGELLİLERE
YÖNELİK TUTUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI
(BAĞCILAR İLÇESİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Cemil DEMİR

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Taner ATASOY

İstanbul – 2023

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Cemil DEMİR

13/ 01/ 2023

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Cemil DEMİR' in; “**Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygıları İle Engellilere Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması (Bağcılar İlçesi Örneği)**” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Sporda Psikososyal Alanlar Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza
Başkan _____
Doç. Dr. Osman PEPE

İmza
Üye _____
Doç. Dr. Mustafa Can KOÇ

İmza
Üye _____
Dr. Öğr. Üyesi Taner ATASOY

(Danışman)

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

/ / 2023

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Lisansüstü Eğitim Enstitü Müdürü

ÖZET

Yapılan çalışmada Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygıları ile Engellilere Yönelik Tutumlarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe, bulunulan kurumda çalışma süresi, ailede engelli bireyin bulunma durumu, engellilere yönelik eğitim alma gibi değişkenlere göre karşılaştırılması hedeflenmiştir. Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmanın evrenini, İstanbul ili Bağcılar ilçesinde, 2022-2023 eğitim öğretim yılında, devlet ve özel okullarında görev yapan araştırmaya katılmaya gönüllü 84'ü kadın 136'sı erkek olmak üzere 220 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Kullanılan örnekleme yöntemi ise çalışanların tamamının örnekleme girme şansının eşit ve tesadüfi olduğu, aynı zamanda araştırma sonuçlarının çabuk ve kolay bir şekilde ortaya konulmasını sağlayan basit tesadüfi örnekleme yöntemidir. Elde edilen veriler IBM SPSS 25.0 paket programı aktararak analizler yapılmıştır. Normallik analizleri yapılarak non parametrik analizler uygulanmıştır. İstatistiksel analiz olarak Mann Whitney U, Kruskal Walls H ve Post-hoc analizleri uygulanmıştır.

Sonuç olarak Mesleki benlik saygısı ile engellilere yönelik tutumda cinsiyet, çalışılan kurumda görev yapma süresinde ve engellilere yönelik eğitim alma değişkenlerine göre farklılaşmalar gözlemlenirken; yaşa, eğitim durumlarına, mesleki tecrübelerine ve ailede engelli birey olması değişkenlerine göre ise anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, öğretmen, mesleki benlik, engelli, tutum

SUMMARY

In the study, it was aimed to examine the Professional Self-Esteems of Physical Education Teachers and their Attitudes towards the Disabled according to variables such as gender, age, education level, professional experience, working time in the institution, presence of a disabled person in the family, and receiving education for the disabled. In line with the purpose of the study, the universe of the research consists of 220 physical education teachers, 84 female and 136 male, who volunteered to participate in the research, working in public and private schools in the province of Bağcılar in the 2022-2023 academic year.

In this study, the causal comparison model, one of the quantitative research methods, was used. The sampling method used is a simple random sampling method, in which all the employees have an equal and random chance of entering the sample, and at the same time, the research results are revealed quickly and easily. The obtained data were analyzed by transferring the IBM SPSS 25.0 package program. Normality analyzes were performed and non-parametric analyzes were applied. As statistical analysis, Mann Whitney U, Kruskal Walls H analyzes were applied.

As a result, while there are differences in professional self-esteem and attitudes towards the disabled, gender, the duration of working in the institution and the status of receiving education for the disabled; No significant differences were found according to age, educational background, professional experience and the presence of a disabled person in the family.

Keywords: Physical education, teacher, professional self, disability, attitude

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR.....	v
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vi
ÖNSÖZ.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM GENEL BİLGİLER

1.1. Öğretmenlik.....	5
1.1.1. Beden Eğitimi Öğretmeni.....	6
1.2. Kaynaştırma Eğitimi.....	8
1.2.1. Kaynaştırma Eğitiminin Amacı.....	10
1.2.2. Kaynaştırma Eğitiminin Önemi.....	10
1.3. Engellilik Kavramı.....	11
1.3.1. Engellilik Nedenleri.....	12
1.3.1.1. Doğum Öncesi Nedenler.....	13
1.3.1.2. Doğum Sırası Nedenler.....	13
1.3.1.3. Doğum Sonrası Nedenler.....	13
1.3.2. Engelliliğin Sınıflandırılması.....	14
1.3.2.1. Bedensel Engellilik.....	14
1.3.2.2. Zihinsel Engellilik.....	15
1.3.2.3. Görme Engellilik.....	21
1.3.2.4. İşitme Engellilik.....	22
1.3.2.5. Dil ve Konuşma Engellilik.....	23
1.3.2.6. Öğrenme Güçlüğü Olan Engelliler.....	24
1.3.2.7. Duygusal Davranış Bozuklukları Olan Engelli İnsanlar.....	25
1.3.2.8. Otizm Spektrumlu Engelli İnsanlar.....	26
1.3.2.9. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireyler.....	27
1.4. Meslek.....	28
1.4.1. Benlik Saygısı Kavramı.....	29
1.4.2. Mesleki Benlik Kavramı.....	31
1.4.2. Mesleki Benlik Saygısı.....	33
1.5. Tutum.....	34
1.5.1. Tutumun Önemi.....	35
1.5.2. Tutumu Oluşturan Temel Öğeler.....	35
1.5.2.1. Zihinsel (Bilişsel) Öğeler.....	36

1.5.2.2. Duygusal Öge	36
1.5.2.3. Davranışsal Öge.....	37
1.5.3. Tutumların Oluşması ve Değişmesi	37
1.5.4. Tutum Kuramları	38
1.5.4.1. İşlevsel Kuramlar	38
1.5.4.2. Öğrenme Kuramı	38
1.5.4.3. Sosyal Yargı Kuramı	39
1.5.4.4. Bilişsel Tutarlılık Kuramları	39

İKİNCİ BÖLÜM MATERYAL VE YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Modeli	40
2.2 Evren ve Örneklem	40
2.3 Verilerin Toplanması	42
2.4 Veri Toplama Araçları	42
2.4.1 Kişisel Bilgi Formu	42
2.4.2 Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği	42
2.4.3 Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği (EYTÖ).....	43
2.5 Verilerin Analizi	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

3.1. Araştırma Bulguları.....	45
-------------------------------	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

SONUÇ VE TARTIŞMA.....	48
ÖNERİLER.....	56
KAYNAKÇA.....	57
EKLER.....	67
ÖZGEÇMİŞ	71

KISALTMALAR

AAIED	: Amerikan Engelliler Derneği
Akt	: Aktaran
dB	: Desibel
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
EDP	: Engelliler Destek Programı
EYTÖ	: Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği
IQ	: Zekâ Puanı
MBSÖ	: Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
SPSS	: Statistical Package For The Social Sciences
TDK	: Türk Dil Kurumu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Katılımcıların demografik özellikleri	41
Tablo 2.2. Ölçeklerin çarpıklık-basıklık puanları	43
Tablo 2.3. Katılımcıların ölçeklere verdiği cevapların betimsel analizi	44
Tablo 3.1. Katılımcıların cinsiyetlerine göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum düzeylerinin değerlendirilmesi.....	45
Tablo 3.2. Katılımcıların yaşlarına göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum düzeylerinin değerlendirilmesi	45
Tablo 3.3. Katılımcıların eğitim durumlarına göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum düzeylerinin değerlendirilmesi.....	46
Tablo 3.4. Katılımcıların mesleki tecrübelerine göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum düzeylerinin değerlendirilmesi.....	46
Tablo 3.5. Katılımcıların görev yapılan okulda çalışma süresine göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum düzeylerinin değerlendirilmesi	46
Tablo 3.6. Katılımcıların ailenizde engelli birey var mı sorusuna verdikleri cevaplara göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum düzeylerinin değerlendirilmesi	47
Tablo 3.7. Katılımcıların engellilere yönelik eğitim alma durumuna göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum düzeylerinin değerlendirilmesi.....	47

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Zihinsel engellilerin psikolojik ve eğitimsel sınıflanması.....	17
Şekil 1.2. Zihinsel engelliliğin, başlangıç zamanına ve türüne göre sebepleri	20
Şekil 1.3. İşitme döngüsü.....	22
Şekil 1.4. İşitme engel derecesine göre sınıflandırma... ..	22

ÖNSÖZ

Tezimin hazırlanmasında her zaman yanımda olup kıymetli zamanını ayırarak yol gösteren görüş ve önerileriyle, çalışmamı hazırlamamda büyük katkıları olan danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Taner ATASOY' a sonsuz saygılarımı ve teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalar esnasında değerli görüşlerini sunan Bağcılar ilçesinde görev yapan meslektaşlarıma, Tüm eğitim ve öğretim hayatım boyunca benden desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen sevgili aileme ve çalışmalarımda desteğini esirgemeyen kıymetli eşim Tuğba DEMİR'e teşekkürü bir borç bilirim.

Cemil DEMİR

GİRİŞ

Günlük hayatımızda sıklıkla bir engelli ile karşılaşırız. Çoğu zaman acıma duygusuyla engelli dilencilere sadaka veririz. Bazı engelli insanları, engelli oldukları için fark etmeyebiliriz; çünkü onlar otistik veya sağır olabilirler. Sokağımızda hatta apartmanımızda yaşayan bir veya birden fazla engelli olabilir. Ancak birçoğu evlerine kapanmış durumda olduğu için var olduklarını bilemeyebiliriz. Ülkemizdeki toplam engelli insan sayısının %12,29'u. Bu orana göre yaklaşık 8,5 milyon engelli olduğu tahmin edilmektedir (Özbey, 2007).

Engelli bireylerin okul ortamında normal yaşlılarıyla beraber kapsayıcı bir eğitimle bireysel özelliklerine göre hayata karşı hazır hale getirilmesi gerekmektedir. Burada sorumluluk bütün eğitim camiası gibi bu camianın vazgeçilmez bir unsuru olan beden eğitimi öğretmenlerine de düşmektedir. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ile engelli bireylere yönelik tutumları üzerinde olumlu ya da olumsuz etkilerinin olması mümkündür. Eğitiminin tutum ve davranışları bütün çocuklar gibi engelli çocuklar içinde çok önemlidir. Hayatta her konuda toplumsal haklarından mahrum kalma ihtimali olan bu bireylerin özelliklerinin bilinmesiyle en yüksek oranda toplumdan faydalanması hem de toplumun onlardan faydalanması sağlanmalıdır. Böylece iki tarafta bu durumdan olumlu şekilde faydalanabilir (Karademir ve ark 2018).

Engelliler toplumda işlevsel bir bütünlük oluşturarak yaşamlarını sürdürürler. Onlar için hayatı kolaylaştırmak sosyal bir sorumluluktur. Bu anlamda tüm sosyal kurumlar görevlerini yerine getirilmelidir. Burada toplumun şekillenmesinde ilk ve en önemli etkisi bulunan okulların ve öğretmenlerin rolü çok büyüktür. Çocukların ve gençlerin hayatı tanınmasında ve hayatının şekillenmesinde aileden sonra en büyük katkıyı veren şüphesiz ki öğretmenlerdir. Öğretmenlerin okullarda karşılaştıkları engelli öğrencilerin fark edilmesi onların özelliklerinin bilinmesi onlara karşı oluşturulan tutumlar hayatları boyunca gerekli olacak özgüvenlerini kazanmaları açısından çok önemlidir. Bir toplumun mutluluğu öncelikle bireylerin mutluluğundan geçer. Engelli bireylerin mutluluğu için ise; önlerine çıkan engellerin neler olduğunu bilmek, yapılabileceklerin bilincinde olmak ve onlara engel olmak değil önlerine çıkan engelleri kaldırmak gereklidir (Çolak ve Çetin,2014).

Araştırmanın Amacı

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ile engellilere karşı tutumlarını karşılaştırmak hedeflenmektedir. Ayrıca mesleki saygıları ve Engellilere yönelik tutumlarının cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe, bulunduğu kurumda çalışma süresi, ailede engeli olan kimse var mı? engellilere yönelik eğitim aldınız mı? değişkenlerine göre karşılaştırılmasını yapmaktır. Sonucunda öğretmenlerin tutumlarına yönelik mesleki bir çalışmaya ihtiyaç olup olmadığı analiz edilip ortaya konulmak istenmektedir.

Araştırmanın Önemi

Devlet tarafından ülkede anayasal bir hak olarak görülen sporun, toplum içinde sürekli dezavantajlı vaziyette bulunan engelli vatandaşların her kesimine diğer tüm vatandaşlara olduğu gibi yaygınlaştırılmasında eğitimcilik görevi üstlenen, beden eğitimi öğretmenlerinin önemli sorumlulukları bulunmaktadır. Okul çatısı altında kendi yaşlılarıyla birlikte eğitim görebilecek durumda olan engelli bireylerin kapsayıcı bir yaklaşımla soyutlanmadan topluma yararlı bireyler olarak yetiştirilmesine katkıda bulunması sağlanmalıdır. Bu çalışma eğitimcilerin engelli bireylere karşı tutumlarını ortaya koyarak daha fazla faydalı olabilmeleri için bir yol gösterici görevi üstlenmesi beklenmektedir. Engelli çocukların eğitimine yönelik tutumlarını etkileyen çeşitli etkenlerin belirlenmesinin yanı sıra mesleki benlik saygısı seviyesinin tutum üzerinde oluşturduğu etkiyi de incelemeye katkı sunmaktadır.

Araştırmanın Problemi

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygıları ile Engellilere Yönelik Tutumlarında cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe, bulunduğu kurumda çalışma süresi, ailede engeli olan kimse var mı, engellilere yönelik eğitim aldınız mı, değişkenlerine göre karşılaştırıldığında aralarında fark var mıdır?

Araştırmanın Alt Problemleri

- Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
- Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?

- Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
- Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında mesleki tecrübe değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
- Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında bulunduğu kurumda kalış süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
- Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında ailesinde engelli birey olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?
- Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında engellilere yönelik herhangi bir eğitim alma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark var mıdır?

Araştırmanın Hipotezleri

- 1. Hipotez:** Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır.
- 2. Hipotez:** Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır.
- 3. Hipotez:** Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır.
- 4. Hipotez:** Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında bulunduğu kurumda kalış süresi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır.
- 5. Hipotez:** Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında mesleki tecrübe değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır.

6. Hipotez: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında ailesinde engelli birey olma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar vardır.

7. Hipotez: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ve engellilere yönelik tutumlarında engellilere yönelik herhangi bir eğitim alma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar görülür.

Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmaya katılanların oluşturduğu örneklemelerin evreni yeterince temsil ettiği varsayılmaktadır.
- Bilgi elde etme yollarının geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmektedir.
- Beden Eğitimi Öğretmenleri tarafından anket ve ölçeklere verilen yanıtların tarafsız, geçerli ve güvenilir olduğu kabul edilmektedir.
- Ulaşım sağlanan bütün öğretmenlerin anketlere katılmaya gönüllü olacağı varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

- Çalışmaya katkı veren örneklem grubu, İstanbul ili Bağcılar ilçesinde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile sınırlı tutulmuştur
- Araştırma, kullanılan ölçeğin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
- Çalışma, katılımcıların ölçek ve anketlerde sorulan sorulara verilen cevapların doğruluğu ile sınırlı tutulmuştur.
- Öğretmenlerin anketlere katılım sağlamada isteksiz olması, geniş çapta bir araştırma yapmaya engel olmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER

1.1. Öğretmenlik

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda tanımlanan öğretmenlik, milli eğitim kurumlarında, eğitim-öğretim ve buna bağlı idari sorumlulukları üstlenen çok yönlü bir meslektir. Literatürde öğretmenlik mesleğinin farklı tanımlarına rastlamak mümkündür. Alkan'a (2000) göre öğretmenlik, bilimsel, sosyal, kültürel, teknik ve kişisel yetkinlikleri, aynı zamanda alanında uzmanlığı ve akademik performansı gerektiren bir meslek olarak tanımlanmaktadır.

Öğretmenliği insanın tarih sahnesine çıkışıyla başlayan ve tarih boyunca önemi artan bir meslek olarak gören günümüzde toplumun tüm sınıflarını hazırlayan bir meslek dalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçmişte öğretmen bilgiyi aktarma rolünde iken günümüzde öğrencilere sorumluluklar veren Rehberlik eden bunların yanında da sürekli kendini geliştiren bireyler olarak öne çıkmaktadır. Öğretmenler; katıldıkları sınıfın tüm sorumluluklarını üstlenen, tüm öğrencilerin eşit şartlarda kaliteli bir eğitim almaları için gerekli çalışmaları yapan, öğrencilerin çeşitli sorun ve sıkıntılarıyla ilgilenen kişiler olarak kabul edilirler (Üredi, 2006).

Tarihin ilk zamanlarından beri önemi sürekli artan bir meslek olan öğretmenlik için birçok ünlü düşünür ve bilim insanları değişik görüşler ve fikirler öne sürmüşlerdir. Platon barışı getirenin öğretmen olduğunu söyler. Diogenes, öğretmenlik mesleğinden daha onurlu bir meslek olamayacağını söylemiştir. Ünlü Türk filozofu Farabi öğretmenliğin üzerinde vurgu yaparken, erdemli bir toplum yaratmanın en temel hedefin eğitimden geçtiğini vurgularken, İbni Sina eğitimin profesyonel bir alan olduğu ve herkesin eğitimci olamayacağını vurgulamıştır. Osmanlı Devleti'nde eğitmen yetiştirme konusunda ilk adım Fatih Sultan Mehmet döneminde atılmıştır. Osmanlı'da bulunan eğitim merkezlerinde sadece öğrencilerin eğitimiyle sınırlı kalmayıp, eğitimi çok yönlü olarak ele alan bilgi düzeyini ve kalitesini artıran, öğretmenleri her alanda geliştirmeyi hedefleyen bölümler oluşturulmuştur (Arslanoğlu, 1997).

Yeni eğitim sistemi ile öğrenci ve öğretmenlerin kullandığı eğitim bilgi ağı, uzaktan eğitim ve benzeri eğitim platformları vardır. Bu durum, iletişim araçlarını etkin bir şekilde kullanabilmek için öğretmenlik yeterliliğinde, yeterli teknik bilgiye sahip olma zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir. Ayrıca eğitim teknolojilerinin gelişmesi sayesinde öğretmenler öğrencilerle sadece ders saati içerisinde değil her an iletişime geçebilmekte, çeşitli problemleri kısa sürede çözebilmektedir. Bu durumun çalışma süresi kavramı olmayan öğretmenliği devam eden bir meslek haline getirdiğine inanılmaktadır (Terzi ve Kurt, 2005).

1.1.1. Beden Eğitimi Öğretmeni

Hareket ihtiyacının her geçen gün arttığı günümüz teknolojik toplumunda önemi sürekli artan beden eğitiminin çeşitli tanımlamaları yapılmıştır. En eski zamanlardan beri insanoğlunun hayatta kalabilmek için ihtiyacı olan hareket etme gereksinimi günümüz de teknolojinin sürekli gelişmesiyle daha da fazla önem kazanmıştır. Çünkü teknolojinin insan hayatına getirdiği kolaylıklar hareketlerini daha çok kısıtlamaktadır. Sağlıklı bir yaşam adına bu hareket etme ihtiyacının spor yoluyla kazandırmak için en temel eğitim kurumlarından başlayarak insanların hayatına aktarabilmek adına okulların ve beden eğitimi dersinin önemi her geçen gün artmaktadır (Aracı, 2006).

Spor yapmayı kendine alışkanlık haline getiren bir birey öncelikle kendine vücuduna saygı duymakla işe başlar. Sağlıklı yaşam alışkanlığı kazanır bunun yanında sosyal yönü de gelişir. Yardımseverlik başka bireylere saygılı olma, ruhi anlamda dengede bulunma gibi toplumsal anlamda rahat ve örnek tavırlar sergilerler. Çocukların okul yıllarından itibaren sağlıklı dengeli bireyler olabilmeleri için beden eğitimi dersinin önemi ve değeri her geçen gün artmaktadır. Çünkü çocuğun kişiliğinin şekillendiği bu zamanlarda zihinsel ve psikolojik olarak kendilerini iyi hissetmeleri gereklidir. Bu özelliklere sahip olan bir çocuk hayatının ilerleyen bölümlerinde sosyal anlamda kendilerini iyi hisseden çevresindekilere karşı da saygı içerisinde bulunan bireyler olabilmeleri açısından önemlidir (Yavaş ve İlhan, 1997).

Her alanda ülkemizi muasır medeniyetler seviyesine çıkarmaya öncülük eden büyük Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün spor hakkında söylediği birçok söz bulunmakla birlikte herkes tarafından en çok bilinen "ben sporcunun zeki çevik ve

aynı zamanda ahlaklı olanını severim” sözü sporcunun sportif başarılarının yansırı sporun bir bütün olup aynı zamanda iyi bir karaktere sahip olunması gerektiğini söylemiştir. Okullardaki beden eğitimi dersleri çocuğun gelişimini bir bütün olarak ele alınmalı zihinsel becerilerinin yanı sıra sağlıklı yaşamın bilincine varıp hareket ihtiyacını karşılayabilecek farklı etkinlikleri yaparak onu hayatımda alışkanlık haline getiren bireyler olarak yetiştirmeyi amaç edinmektedir (Şişman ve Acat, 2003).

Beden eğitimi öğretmenleri işlerini çok değerli kabul ederek Atatürkçü değerlere bağlı kalarak derslerini işleyen Milli Eğitim düzeninin kurallarına göre, hiçbir siyasi kurum veya kuruluşla ilgisi olmadan hareket eden, gerici fikirlerden uzak kalmakla birlikte bağımsızca kendini ifade edebilen, dürüst ve haklının yanında olarak tarafsız tavırlar sergileyen kişilerdir.

Beden eğitimi öğretmenin sahip olması gereken özellikler;

- Kendi alanı ile ilgili gerekli yetkinliğe ve kabiliyete sahip olabilmeli,
- Fiziki olarak iyi bir izlenim bırakabilmeli,
- Otokontrole sahip olmalı,
- Dersine girmiş olduğu yaş grubuyla ilgili özellikleri bilmeli,
- İletişim ve kişiler arası iletişimi iyi olmalı,
- Sabırlı bir kişiliğe sahip olmalı,
- Gerekğinde mizah yeteneği ne sahip olmalı,
- Özgüveni yüksek olmalı,
- Karşılaştığı farklı durumlara karşı esnek olabilmeli,
- Planlı ve programlı çalışabilmeli,
- Farklı görüşlere karşı saygılı olabilmeli,
- İnsani ilişkileri iyi olmalı,
- İşini yaparken enerjisi yüksek olmalı,
- Herkese sporun gerekliliğini anlatmalı ve teşvik edici olmalı,
- Olaylara çok yönlü bakabilmeli,
- Farklı yaş gruplarına göre dersin gereklerini yapabilmeli,
- Derse katılım açısından öğrencilerini teşvik edilmeli (Demirhan,2006).

Bir beden eğitimi öğretmeni, MEB tarafından belirlenen bu dersleri okullarında öğretirken; öğrencilerin sınıf düzeyine göre bir plan geliştirir ve belirlediği plan çerçevesinde öğrencilere gerekli hareket ve becerileri kazandırır. Hazırladığı ölçekler ile öğrenci başarısını ölçmekte, ders dışı eğitim faaliyetleri yürütürken öğrencileri okullar arası spora hazırlamakta, öğrencilerin çeşitli fiziksel gelişimlerini ölçümlerle takip etmekte, kendi alanlarındaki gelişimlerini takip etmekte ve müfredatlarında yenilikleri uygulamaktadır. Milli bayramlarda kendilerine verilen görevleri yerine getirirler, görev ve sorumlulukları yerine getirirler ve okul törenlerinde kendilerine verilen görevleri yapmakla yükümlüdürler (Yıldırım, Kırimoğlu ve Temiz, 2010).

1.2. Kaynaştırma Eğitimi

1960'larda insan hakları, genel eğitim ve özel eğitimin gelişmesiyle birlikte özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin yaşlıları ile aynı okullarda ve sınıflarda eğitim görmeleri gerektiği fikri ortaya çıkmıştır. Giderek artan sayıda uluslararası kuruluş bu konuyu ele almakta ve tüm çocukların farklılıklarını dikkate alan ve ihtiyaçlarını karşılayan genel eğitim okullarının kurulmasını zorunlu kılarak ulusal eğitim politikalarını etkilemektedir. Genel eğitim okullarında yaşlıları ile özel eğitim hizmeti alan engelli çocukların eğitimleri için uygun görülen kaynaştırma yaklaşımı, son 30 yılda yoğun bir şekilde kabul görmekte ve böylece birçok ülkede engelli öğrenciler bir genel eğitim okulunda engelsiz akranlarına katılmaktadır (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005).

Kaynaştırma eğitimi ayrı bir kişi olarak tüm öğrencilere eşitlikçi fırsat sağlamak için uygulamada kullanılan müfredat organizasyonlarını ve araçlarını tekrar düzenleyerek eğitim kurumlarına yanıt verme süreci olarak tanımlanmaktadır. Kaynaştırma eğitimi, "engelli tüm çocukların bireyselleştirilmiş eğitimine ve ailelerinin katılımıyla uygun eğitim fırsatlarının tanınmasına dayanan tutarlı bir yaklaşım" olarak tanımlanmaktadır. En bilindik manada kaynaştırma eğitimi "engelli çocukların normal gelişim gösteren yaşlılarıyla aynı ortam altında eğitimi" olarak yorumlanmaktadır. Kapsayıcı eğitim "ayrıştırarak verilen eğitim adaletli değildir" prensibini benimsemektedir. Kaynaştırma eğitimi "özel gereksinimli öğrencilerin dersine giren öğretmenlerine ve özel eğitim ihtiyacı olan öğrencinin kendisine destek olacak eğitim hizmetleri verilmesi şartıyla, diğer yaşlılarıyla aynı eğitim ortamında

eğitimi” diye tanımlanan Özel Eğitim Yasası’nda yerini almıştır (Kırcaali-İftar, 1992; Orel ve ark., 2004).

Engelli ya da özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin okul uygulamalarında detaylıca yetiştirildiği sürece kaynaştırma eğitimi denir. Entegrasyon kavramı, engelli öğrencilerin örgün eğitimlerine devam etmelerini sağlamak için okul uygulamalarını değiştirmeyi ifade eder. Entegrasyon ile okulun tüm çocukların tüm eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir kuruma dönüştürülmesi amaçlanmaktadır. Kaynaştırma ve kaynaştırma eğitimi, eğitimde daha fazla başarı ve katılımı, topluma ve istihdama daha fazla katılımı, farklılıkların daha fazla tanınmasını ve daha fazla hoşgörüyü sağlayan süreçlerdir. Bu süreçten, kaynaştırma kavramının normatif ilkedен, entegrasyon kavramının ise kaynaştırma kavramından türetildiği söylenebilir (Doğru ark., 2014). Son 20 yılda Bütünleştirme Eğitimcileri, özel eğitim topluluğu tarafından, geniş çapta kabul gören bir entegrasyon uygulaması geliştirilmiştir. 5378 sayılı Kanun 2005 yılında yürürlüğe girdiğinden beri ülkede de giderek daha fazla kullanılmaktadır (Öztürk, 2011).

Kaynaştırma eğitimi, Millî Eğitim Bakanlığının özel eğitim kaynaştırma hizmetlerine ilişkin mevzuatında temel hedeflerinden biri olup; okul öncesi, ilköğretim, meslek, lise ve üniversite eğitimini özel eğitim ihtiyacı olan kişilere erken çocukluk döneminden başlayarak, gerekli Planlı ve sürekli güncellenir. Halihazırda uygulanmakta olan kapsayıcı eğitimi daha da geliştirmek ve tam içermeye doğru ilerlemek için projeler yürütölmektedir (Doğru ve ark., 2014; MEB, 2011).

Özel gereksinimli öğrencilere yönelik genel eğitim kursları, çok çeşitli öğrenci özelliklerine göre yapılandırılırken, bu sınıflarda görev yapan öğretmenlerin, öğrencilerinin ihtiyaçlarına duyarlı, etkili öğretim ve sınıf yönetimi becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle kaynaştırma, özel ihtiyaçları olan öğrencileri akranlarıyla aynı ortama yerleştirmekten daha fazlasını ifade eder. Kaynaştırma eğitiminin başarılı olabilmesi için okul genelinde geniş kapsamlı kaynaştırma politikalarının olması gerekir. Okul personelinin özel ihtiyaçları olan öğrencileri kabul etmesi, desteklemesi ve genel eğitim sınıflarının her öğrencinin ihtiyaçlarını karşılayacak ve öğrenmelerini kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesi sağlamalıdır. Öğrenciler birlikte çalışma, oyun, eğitim ve sosyal faaliyetlere katılma,

özel ihtiyaçları olan akranlarıyla tanışma ve tüm ebeveynlerle çalışma fırsatına sahip olmalıdır (Sucuoğlu ve Kargın, 2006).

1.2.1. Kaynaştırma Eğitiminin Amacı

Kapsayıcı uygulamalar ilk olarak 1970'lerde Amerika Birleşik Devletleri'nde Kaynaştırma Yasası ile başlamış, ardından diğer ülkelerde yasa, engelli çocukların engelsiz çocuklarla birlikte eğitim alması gerektiğini vurgulamıştır. Kaynaştırma modelinin temel amacı herhangi bir engeli olmayan genel eğitim okullarında özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile yetiştirilmesi iken, tartışmalar, kanunlar sonucunda elde edilen araştırma bulguları ile birçok ülkede veli gruplarının baskısı artmaya başlamıştır (Sucuoğlu, 2004). Karma eğitim veren okulların amacı, engelli öğrencilerin akademik ve sosyal yönden akranları ile bütünleştirilerek sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasıdır (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005). Bu hizmetlerin normal gelişim gösteren akranları ile beraber eğitimcileri tarafından en az kısıtlayıcı ortamda sunulması amaçlanmaktadır (Sucuoğlu ve Kargın, 2010). Engelliliği ne olursa olsun her çocuk benzersiz olduğu için, kendi gelişimsel ihtiyaçlarını değerlendirme ihtiyacı, özel ihtiyaçları olan öğrencilerin normal eğitim ortamlarında eğitim görmelerinin bir başka nedeni olabilir (Batu ve ark., 2004).

Kaynaştırma eğitimi sadece özel gereksinimli bireylerin gelişimine katkı sağlayan bir eğitim modeli olarak görülmemeli, iletişimin iki yönlü olmasına ve amacın öğrencilere fayda sağlamasına da özen gösterilmelidir. Özel gereksinimli ve sıradan öğrencilerle normal gelişim özelliklerine sahip öğrenciler bir arada eğitim almalıdır (Ayrıl ve ark., 2011).

1.2.2. Kaynaştırma Eğitiminin Önemi

Sıradan insanlar gibi özel gereksinimli bireylerin de gereksinimlerine en uygun eğitim hizmetlerinden yararlanma hakkı vardır (Batu ark., 2004). Özel gereksinimli bireylerin toplumla bütünleşebilmeleri, üretken bireyler olabilmeleri ve toplumsal roller üstlenebilmeleri için yeterli bağımsızlık kazanmaları önemlidir (Gözün ve Yıkılmış, 2004). Bu rollere erişim, eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi, bu bireylerin ihtiyaç ve yetenekleri göz önünde bulundurulması ve ihtiyaçlarına uygun bir eğitim ortamı sağlanması ile mümkündür. Özel gereksinimli bireyler, ilgileri, yetenekleri ve ihtiyaçları dikkate alınarak insani ve demokratik bir bakış açısıyla

yetiştirilmelidir. Böylece özel gereksinimli bireyler toplumdan dışlanmamakta, topluma daha kolay entegre olabilmekte ve tüm eğitim olanaklarından yararlanabilmektedir (Kırcaali-İftar, 1998). Özel gereksinimli öğrenciler normal bir eğitim ortamında eğitim görmekte ve engelli olmayan öğrencilerle birlikte eğitim alarak etkileşim kurmayı, iletişim kurmayı, arkadaşlıklar geliştirmeyi, iş birliği yapmayı ve güçlü ve zayıf oldukları alanlarda birbirlerine yardım etmeyi öğrenmektedir (Batu ve ark., 2004).

Hem normal hem de özel ihtiyaçları olan çocuklar, kapsayıcı bir sınıfta birbirlerine karşı daha olumlu tutumlar geliştirebilirler (Şahbaz ve Kalay, 2010). Birbirleriyle iletişim kurarak özel gereksinimli çocukların ihtiyaçları hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilmektedirler. Bu sayede özel gereksinimli çocukların dil gelişimini artırılır ve beceri gelişimini hızlandırmış olur (Ersoy ve Avcı, 2001). Dolayısıyla kaynaştırma uygulaması sonucunda tüm öğrenciler bireysel farklılıkları anlamayı ve saygı duymayı öğrenecek, iletişim, arkadaşlık ve iş birliği becerilerini geliştirecek, engelli öğrencilerin sosyal becerileri gelişecektir (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005).

2006 yılında yayınlanan "Özel Eğitim Hizmetleri Metodolojisi", "Türk eğitim sisteminde kaynaştırma eğitiminin yaygınlaştırılması" olarak ifade edilen Türkiye'de kaynaştırma eğitiminin önemini vurgulamıştır. Bu yaklaşımla Türk eğitim sisteminde son yıllarda özel eğitim ve kaynaştırma uygulamaları hızla büyümektedir. Tüm bu gelişmelere rağmen, Türkiye'de kaynaştırma uygulamasının kalitesi garanti edilmemiş olsa da özel gereksinimli öğrencilere yönelik kaynaştırma ortamında eğitimin yaygınlaştırılması hala önemli bir eğitim politikası olarak kabul edilmektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2010; Batu, 2000).

1.3. Engellilik Kavramı

Engellilik: WHO'ya (Dünya Sağlık Örgütü) göre engellilik (handikap); cinsiyet, sosyokültürel ve yaş faktörlerine bağlı olarak bir kişinin engellilik veya hastalık nedeniyle normal bir yaşam sürdürememesi durumunda ortaya çıkan bir değişikliktir.

Ünal ve Baran 2009' ın tanımında engel şu şekilde ifade edilmektedir. "Yaş, cinsiyet ve sosyokültürel faktörlere bağlı olarak insanların normal rolleri oynamasını

engelleyen bir eksiklik". Başkalarının yardımı olmadan günlük yaşamlarına devam eden bireyler normal kabul edilebilir (Ünal ve Baran, 2009).

TDK (Türk Dil Kurumu) internet sitesinde (Türk Dil Kurumu, 2022) engelli terimi "engellilik, fiziksel handikap, handikap" olarak ifade edilmektedir. Anlaşılacağı üzere bu tanımlama engel ve engellilik kavramının geniş bir kapsama olduğunu bizlere göstermektedir.

AAIED (American Association of People with Disabilities) engelliliği, bedensel ve ruhsal farklılıkları nedeniyle belirli hayati aktivitelerini (özbakım konuşabilme egzersiz vb.) yeterince gerçekleştirememesi olarak tanımlamaktadır (Hibbard, 2007).

1981 yılında DSÖ engelliliği şöyle tanımlamıştır.

Engellilik (Handikap): Bireyin mevcut koşullarda yaş, cinsiyet, sosyo-kültürel ve diğer nedenlerle yerine getirebileceği işlevleri yerine getirememesi veya eksik olarak yerine getirme durumudur. Bu eksik görev tek bir dönemi değil, bütün bir yaşamı etkiler. Örneğin; bedensel engeli olan bir bireyde vücudun bir kısmı etkilenmiş gibi görünürken, etki sadece lokalize olmayıp, yarattığı sonuçlar bireyin hayatını etkileyebilir.

Sınıflandırma şu şekildedir;

1. Oryantasyonla ilgili engellilik,
2. Fiziksel bağımlılığa neden olan bir engel,
3. Fiziksel hareketle ilgili engellilik,
4. Sosyal ve analitik düşünme ile ilgili bozukluklar,
5. Ekonomik hayatını sürdürmesine engel olan engelleri (EDP, 2020).

1.3.1. Engellilik Nedenleri

Engelliliğin oluşumuna bakıldığında zaman doğum öncesi doğum sırası ve doğum sonrası olmak üzere üç farklı sebebi olmaktadır.

1.3.1.1. Doğum Öncesi Nedenler

Doğuştan, akraba evliliği, genetik hastalık, kan grubu uyumsuzluğu, kronik anne hastalığı, yüksek tansiyon, epilepsi, kalp hastalığı, gebelik bozuklukları, eklem hastalığı, enfeksiyonlar (AIDS, Hepatit B, Suçiçeği, Kızamıkçık, Toksoplazma), anne yaşı, annenin beslenme yetersizlikleri, kontrolsüz ilaç kullanımı, alkol, radyasyon, stres neden olabilir (Yavaş,1996 ; Akçalar, 2007).

1.3.1.2. Doğum Sırası Nedenler

Yenidoğanlar doğum esnasındaki travmalara karşı son derece dirençli ve olağanüstü bir güce sahipken, komplikasyonlar yıkıcı olabilir. Oksijen eksikliği ve bebeğin başındaki beklenmedik basınç, doğumun iki önemli komplikasyonudur.

Herhangi bir nedenle doğuma yakın veya doğumda plasenta ve göbek kordonunun zayıf işlevi, hipoksiye (oksijen azalması), asfiksiye (boğulma), iskemi (yavaş kan dolaşımı, düşük kan akışı)'ye yol açabilir. Plasentanın erken ayrılması, aşırı kan kaybı veya annenin kan basıncında düşüşe, kompresyona veya göbek kordonunun sarkmasına neden olan ilaçları nedeniyle fetüste hipoksiye neden olur. Fetüsün doğumda tehlikede olup olmadığı kontrol edilerek tehlike durumunda sezaryen ile kurtarılır. Çok sayıda çalışma, oksijen eksikliğinin beyin hücrelerinin tahrip olması nedeniyle serebral palsi, epilepsi veya zekâ geriliğine yol açabileceğini göstermiştir.

Doğumda bebeklerin kafatasları yumuşaktır ve tam olarak büyümemiştir. Bu nedenle doğumda kafa biraz uzamış olsa bile zarar görmez ve hemen normal şekline döner. Ancak bebek çok hızlı çekilirse, annenin kemikleri başın düzgün geçemeyeceği kadar darsa ve serviks yeterince açılmamışsa bebeğin başı çok fazla baskı altında olabilir. Böyle ani stresli bir durumda kafa içi kanama beyin hasarına yol açabilir. Doğum eylemi sırasında dikkat edilmesi gereken en önemli nokta ani stresin önlenmesidir (Gander ve Gardiner, 1993).

1.3.1.3. Doğum Sonrası Nedenler

Kazalar, kasılmalar, zehirlenme, annenin eğitimi, yaşlanma, sarılık, yüksek ateş, bilinçsiz antibiyotik ve ilaç alımı, metabolik sorunlar, çevresel faktörler, bebek bakımı doğum sonrası sakatlığa yol açan durumlardan bazılarıdır.

Gelişmiş ülkelerde engelliliğe katkıda bulunan faktörler; sağlıksız beslenme, bulaşıcı hastalıklar, yetersiz perinatal bakım, kazalar ve yaralanmalardır. Bu sebepler engelli bireylerin %70'ini kapsamaktadır (Yavaş, 1996; Akçalar, 2007).

Doğumla veya doğumdan sonra, fiziksel, zihinsel, duyuşsal ve sosyal yetenekler değişen oranlarda kaybedilir ve bu da kişinin belirli yaşam işlevlerini yerine getirmesini ve sosyal yaşamını sürdürmesini zorlaştırır (Yavaş, 1996; Akçalar, 2007).

Engellilerin toplumdaki statüsünü etkileyen gelişme, sağlık ve insan hakları tanımlarında ve toplumun onları algılama biçiminde sıklıkla farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Günümüzde bazı ülkelerde engelliler ve engelli olmayanlar arasındaki yaşam standardı farkı en aza indirilirken bazılarında bu durum göz ardı edilmektedir (Yavaş, 1996; Akçalar, 2007).

1.3.2. Engelliliğin Sınıflandırılması

İnsanlar birbirlerinden fiziksel, duygusal ve diğer yeteneklerine göre farklılık gösterirler. Bununla birlikte bir kişinin tam olarak işlev görmesini ve topluma katılmasını engelleyen tüm uzun vadeli fiziksel, zihinsel ve duygusal bozukluklar dahil olmak üzere çeşitli engel türleri bulunmaktadır. Engelli bireyler, engellilik derecesi gibi göstergelere göre kategorize edilmektedir. İnsanların biri diğerinden farklı olduğu için aynı engele sahip iki kişiyi kesinlikle bir tutmamalıyız; her insan kendi yolunda en iyisidir (Squair & Groeneveld, 2003). Oluşum sebepleri ve temel anlayışları açısından, engel çeşitlerini aşağıdaki gibi kategorilere ayırabiliriz:

1.3.2.1. Bedensel Engellilik

Doğuştan veya sonradan meydana gelen kazalar, yaralanmalar ve kemik, kas ve sinir sistemi hasarları nedeniyle sosyal hayatı ve faaliyetleri engelleyen fiziksel engellere "bedensel engeller" veya "ortopedik engeller" denir. Tıbbi nedenlerle devam eden bakım ve tedavi nedeniyle kişinin günlük yaşamını etkileyen veya sınırlayan durumlara "kalıcı hastalıklar" denir. Fiziksel engelli insanlar genellikle veya kısmen başkalarının yardımına ihtiyaç duyarlar. Ortopedik engellilerin bir kısmı da hareketliliğini kolaylaştırmak için tekerlekli sandalye, koltuk değneği, protez, engelli dostu ayakkabı gibi ekipmanlar kullanmaktadır (MEB, 2013).

✓ *Sınıflama*

1. *Engellilik düzeyine göre sınıflama;*

- Hafif (araçları desteklemeden kendi ihtiyaçlarını bağımsız olarak karşılar)
- Orta (kişisel ihtiyaçları için yardım alabilir, engel durumuna göre destekleyici araçlara ihtiyaç duyabilir)
- Ağır (kişisel ihtiyaçlar da başkasının desteğine ihtiyaç duyarlar)

2. *Engellilik türü bakımından sınıflama;*

- Santral (merkezi) sinir sistemi
- Lokomotor (kas-iskele)t sistemi
- Sağlık Özürlülüğü (MEB, 2013)

✓ *Oluşma Sebepleri*

Doğumdan önce oluşabilecek genetik problemler, annede bulaşıcı hastalıklar, hipoksi, beslenme bozuklukları, annede madde kullanımı, gebelikte röntgen çekimi, anne babanın kan uyuşmazlığı, yüksek anne doğurganlığı, gebelikte travma, duygusal travmalar, akraba evliliği.

Doğum zamanında, engellenmiş doğum travması, dış aletlerle doğum, sezaryen, göbek bağında oluşan komplikasyonlar, yanlış fetal pozisyon, doğumun erken veya geç olması, çoğul gebelik, düşük doğum ağırlığı, doğum koşulları gibi faktörler ana nedenlerdir.

Doğumdan sonra yüksek ateş, yetersiz beslenme, sarılık, beyin hasarı, bulaşıcı hastalıklar, zorlu çevre koşulları, uzuvların olmaması, çocuk felci, kanser vb. durumlar (MEB, 2013).

1.3.2.2. *Zihinsel Engellilik*

Bilimsel olarak kabul edilebilecek net bir zihinsel engelli tanımı yapılmamıştır. Birçok meslek grubu bu konuyla ilgilendiğinden, her biri kendi ilgi alanına göre yorumlamıştır. Sonuç olarak zihinsel engellilik karmaşık özelliklere sahip bir rahatsızlık olduğundan, tek tip bir tanım yapmak zordur.

1940'larda Doll, zihinsel engelliler konusunu ele almış ve aşağıdaki altı madde ile konuyu incelemiştir.

- ✓ Zihinsel olarak normal seviyelerin altında,

- ✓ Sosyal engellilik,
- ✓ Gelişme gecikmesi,
- ✓ Doğuştan ya da çocukluktan kalma zihinsel engellilik,
- ✓ Geç olgunlaşma,
- ✓ Hastalığa bağlı genetik veya zihinsel engellilik,

Doll'un yapmış olduğu çalışmalar önümüzdeki birkaç yılın ne olacağını netleştirmiştir. Bireyin geçmiş olaylarından yola çıkılarak sınırlı davranış becerileri incelenmiş, davranış analizi sonucunda zihinsel engelliliğin tanımı ortaya konulmuştur (MEB, 2015).

✓ *Zihinsel işlevlerde yetersizlik*

Zekâ düzeylerini ölçmenin yanı sıra, konsantrasyon, hafıza ve genelleme gibi öğrenme süreçlerindeki eksiklikler ve sınırlı zihinsel işlev seviyeleri nedeniyle yaşanan sınırlı veya tekrarlayan olumsuz duygular nedeniyle azalan motivasyon da zihinsel engelliliği gösterir.

✓ *Sosyal becerilerde yetersizlik*

Kişinin kendinden beklenen davranışları yaşına uygun olarak bağımsız şekilde yapamaması ve sosyal yaşamın sorumluluklarını yerine getirememesidir. Zihinsel yetersizliğin son tanımında davranışlarının uyumlu olduğu vurgulanmaktadır. Bu tanıma göre, zihinsel işlevi yetersiz ancak uyum sağlama davranışı ortalama düzeyde olan çocuklara hafif düzeyde zihinsel engelli denir. Zihinsel engellilerin kendilerine has özellikleri vardır ve bu nedenle zihinsel engelliler psikolojik ve eğitimsel olarak sınıflandırılabilirler (MEB, 2015).

Psikolojik Sınıflama	Eğitimsel Sınıflama
Zihinsel Engeli Hafif Düzeydekiler	Eğitim Yapılabilen Zihinsel Engelliler
Zihinsel Engeli Orta Düzeydekiler	Öğretim Yapılabilen Zihinsel Engelliler
Zihinsel Engeli Ağır Düzeydekiler	Zihinsel Engeli Ağır ve Çok Ağır Düzeyde Olanlar
Zihinsel Engeli Çok Ağır Olanlar	

Şekil 1.1.: Zihinsel engellilerin psikolojik ve eğitimsel sınıflanması (MEB, 2015).

✓ *Psikolojik Sınıflandırma*

Zihinsel engelli kişilerin yaklaşık %90'ı hafif düzeyde zihinsel engelli kişilerden oluşmaktadır. Bu insanlar akranları arasındaki farklılıklardan daha fazla benzerliğe sahiptir. Orta ve ağır düzeyde zihinsel engellilerin sayısı %40 civarındadır (MEB 2015).

❖ *Zihinsel Engeli Hafif Düzeydekiler*

Bu kişilerin Zekâ puanları 50-55 ile 70 düzeyindedir. Birçoğu ilkokula kadar keşfedilmeyebilirler. Bu kişiler normal bireylere yakın oldukları için sosyal ortama uyum sağlamaları daha kolaydır. Bu tür çocuklar normal okullarda özel sınıflarda eğitim görürler. Akademik olarak daha sonra okuryazarlık ve matematik gibi temel becerileri öğrenirler. Ancak bu çocuklar ilköğretim düzeyinde akademik eğitim alabilir, bağımsız sosyal uyum kazanabilir ve kısmen veya tamamen destekle mesleki yeterlilikler geliştirebilirler (MEB, 2015).

❖ *Zihinsel Engeli Orta Düzeydekiler*

IQ puanları 35-40 ile 50-55 arasında değişmektedir. Ortalama zihinsel yaş 6 ila 8,5 yaş düzeyindedir. Konuşma, çevresel, psikolojik veya davranışsal problemlerin yanında okuryazarlık ve matematik becerilerinin öğrenilmesi gecikebilir. Genellikle ilk çocuklukta anlaşılır. Gelişimsel özellikleri normal çocuklardan farklıdır. Sosyal kuralları öğrenmekte zorlanırlar (MEB, 2015).

Günlük becerileri öğrenebilseler de motor becerileri öğrenmekte zorlanırlar. Temel gereksinimlerde ayrıca bazı öz yeterlilik becerilerinde ustalaşabilirler. Çevresine karşı güven duyduğundan özgürce hareket edebilir. Yetişkin olduklarında, gözetim altında belirli görevleri yerine getirebilirler. Çoğu zaman okul sürecinde özel sınıflarda eğitim görürler. Kişiyeye özel danışmanlık ve destek hizmetleri sunarak yaşamlarını sürdürmeleri ve verimliliklerini artırmaları başarılı ve olumludur (MEB 2015).

❖ *Zihinsel Engeli Ağır DüzedeKiler*

Bu kişilerin zekâ puanları 20-25 ile 35-40 düzeylerindedir. Bu kişilerin neredeyse tamamı doğum sırasında ya da kısa süre içerisinde tespit edilmiştir. Ruhsal bozuklukların yanı sıra motor ve dil sorunları da vardır. Eğitim yoluyla temel hareket ve konuşma becerilerini kazanabilirler. Çeşitli kelimeleri ve simgeleri algılayabilirler. Eğitimsel düzenlemeler, uyum sağlayıcı davranışları, dil becerilerini ve temel gelişim becerilerini geliştirmeyi amaçlamalıdır. Ağır düzeyde zihinsel yetersizliği olan bireylere eğitim verilirken kişisel bakım ve konuşma becerisi öğretime ağırlık verilmelidir (MEB, 2015).

✓ *Eğitsel Sınıflandırma*

Bu sınıflandırma bireylerin ihtiyaç duydukları eğitime göre sınıflandırılmasıdır. Zihinsel engellilerin öğrenmediği veya öğrenemediği durumlara ve öğrenmenin hangi düzeyde olduğuna yönelik çözümler arar. Bu sınıflandırma da IQ puanlarına dayanmaktadır. Ancak eğitsel sınıflandırmada grupları ayırt eden Zekâ puanları genişlemiştir (MEB, 2015).

Geçmiş dönemlerde, eğitilebilen, öğretilen ve özel eğitim ihtiyaçları veya bağımlı adı altında sınıflara ayrılırdı. Son zamanlarda ise bu durum eğitim yapılabilen, öğretim yapılabilen, zihinsel engelli ağır ve çok ağır düzeyde olanlar olarak kategorize edilmiştir.

❖ *Eğitim yapılabilen Zihinsel Engelliler*

Zekâ puanları 50-54 ile 70-75 düzeylerindedir. Eğitsel becerilerinde yaşitlarına göre gerilik fark edilebilir. İlkokul üçüncü veya dördüncü sınıfın akademik bilgi ve becerileri daha sonraki yaşlarda kazanılır. Bu nedenle çocuklar normal özel eğitim

ilköğretim müfredatından yararlanabilirler. Eğitilebilir bireyler temel akademik ve öz bakım becerilerini kazanırlar. Mesleki becerilerin tamamını veya bir kısmını ileriki yaşlarda kazanabilirler (MEB, 2015).

❖ *Öğretim yapılabilen Zihinsel Engelliler*

Zekâ puanları 25-35 ile 50-55 düzeyindedir. Fark edilme zamanları okul çağlarında başlar. Gelişim özellikleri açısından akranlarından belirgin şekilde farklıdırlar. Okuma, yazma ve matematik becerilerinde zorluk yaşarlar. Sosyal uyum, dil ve öz bakım becerileri kazanabilirler. Bu insanlar gelecekte kendilerine uygun alanlarda her türlü üretimi yapıp, çalışıp, kendilerini geçindirebilirler. Eğitimin amacı, olabildiğince kendi başlarına hareket edip bağımsız birey olmalarını sağlamaktır. (MEB, 2015).

❖ *Zihinsel Engeli Ağır ve Çok Ağır Düzeyde Olanlar*

Zekâ puanı 35'in altındadır. Doğumda tanınırlar. Bazı basit öz bakım becerileri kazanabilirler (MEB, 2015).

✓ *Oluşum Sebepleri*

❖ *Bulaşıcı Hastalıklar ve Zehirlenmeler*

Hamilelik sırasında bulaşıcı bir hastalığa sahip olmak bebeğe zarar verebilir. Ayrıca annenin gebelik sırasında kontrolsüz ilaç alımı, alkol, sigara ve uyuşturucu kullanımı da engelliliğe katkıda bulunabilir. Doğumdan sonra bulaşıcı bir hastalığa sahip olmak veya zehirlenmek beyinde farklı belirtilere neden olabilir. Hastalık beynin sinir sisteminde ortaya çıkıyorsa, günümüz tıbbi imkanları ile çoğu zaman tedavisi mümkün olmayan bir durumdur (MEB, 2015).

❖ *Kromozomal Farklılıklar*

Sağlıklı olan bütün insanlarda 23 çift kromozom bulunur. Bunlar, bir kişinin değişik yanlarını içerir. Kromozom yapısındaki kusurlar bazı bireylerde genetik veya sonraki koşullardan kaynaklanmaktadır. X ışınları, kimyasallar, virüsler, yaşlanan yumurtalar ve sperm hücreleri bunlardan bazılarıdır. Down sendromu en sık görülen kromozom anomalisidir. Ortalama olarak 600 kişiden 1'inde Down sendromu vardır. Tıbbi araştırmalar yoluyla Down sendromlu bir yenidoğana teşhis koymak genellikle basittir. Ancak kromozom sayımı tamamlandığında kesin tanı konulabilir. Zihinsel

engellilik tanısı konan kişilerin yaklaşık %5-6'sı Down sendromuna sahiptir (MEB, 2015). Down sendromu, 47 kromozomlu genetik bir bozukluktur. Down sendromlu kişilerin kafaları küçüktür, yüzleri ve burunları düz, dilleri büyük, serçe parmağı içe kıvrık, elleri geniş ve boyları kısadır. Bu bireyler genellikle kalp, görme, işitme, sindirim ve dil bozukluklarından mustarıdır. Down sendromu oluşumu incelendiğinde erken ve geç annelikte oranlar daha fazladır (MEB, 2015).

❖ *Çevresel ya da Psiko-Sosyal Dezavantaj*

Bazı durumlarda, olumsuz çevre koşulları da zihinsel engelliliğe yol açabilir. Hafif düzeyde zihinsel engeli olan kişilerde engelliliğin nedeni bilinmemektedir. Bu nedenle bu bireylerin erken yaşlardan itibaren hareketsiz bir sosyokültürel çevreye maruz kaldıkları sonucuna varılmıştır. 0-6 yaş arasında mevcut olan soruna başka gelişim bozuklukları da eklenebilir (MEB, 2015).

Zihinsel engelliliğin nedenlerini anlamak, engelliliği önlemek için son derece önemlidir.

Zaman	Tıbbi	Sosyal	Davranışsal	Eğitimsel
Doğum Öncesi	1-Kromozal bozukluklar 2-Belirgiler 3-Kaba beyin hastalıkları 4-Annenin hastalıkları 5-Annenin doğum yaşı 6-Metabolik bozukluklar	1-Yoksulluk 2-Yetersiz besin alımı	1-Madde kullanımı 2-Sigara 3-Alkol	1-Genetik zihinsel güçlük, 2-Eğitimsiz ebeveynler, hazırlıksız olma 3-Metabolik bozukluklar
Doğum Anı	1-Zamansız doğum 2-Doğum sırasında hasar görme 3-Yeni doğan çocuk rahatsızlıkları	1-Doğum bakımının eksikliği	1-Ailenin çocuğun sorumluluğunu istememesi 2-Çocuğu kabul etmeme	1-Tıbbi servislerden yoksun olma
Doğum Sonrası	1-Beyin yaralanmaları 2-Bozuk beslenme 3-Menenjit 4-Havale	1-Yetersiz çocuk bakımı 2-Dikkatin zayıf olması 3-Maddi yetersizlikler 4-Aileden kalma, yapısal hastalıklar	1-Çocuk haklarına aykırılık 2-Çocuğa karşı sertlik 3-Koruyamama 4-Çevresel fakirlik	1-Çocuk bakımını bilmeme 2-Tespitte gecikme 3-Önleyici bilgi eksikliği 4-Çevre yardımı alamama

Şekil 1.2.: Zihinsel engelliliğin, başlangıç zamanına ve türüne göre sebepleri (MEB, 2015).

1.3.2.3. Görme Engellilik

Bu, kişinin görme yetersizliği nedeniyle hayati faaliyetlerinin ve sosyal yaşamının bozulduğu bir durumdur. Kanunen, 20/200 oranında görebilen kişiler, 20 derece veya daha az görüş açısına sahiptirler ve bu kişiler "kör" olarak adlandırılır. 20/200 oranının anlamı normal görüşe sahip olan bir kimsenin 60 metreden görebildiğini, görme engeli olan bir kimsenin 6 m'den görebileceği anlamına gelmektedir (MEB, 2008).

20/20- 20/70 civarlarında görme keskinliğine sahip olan bir kimse yani görme ile ilgili sorunu bulunmayan kişiler 6 m uzağı görebilirken, 200 cm ile 60 cm civarında görebilenlere kısmi kör denir (MEB, 2008).

İleri derecede görebilme bozukluğu olan kişilerin Braille alfabesi veya sesli kitap kullanmaları gerekmektedir (MEB, 2008).

Az gören kişiler büyük yazıları okuyabilir veya lens kullanabilir (MEB, 2008).

❖ Sınıflama

Görme engelliler; hiç görmeyenler, az görenler ve körler olmak üzere 3 gruba ayrılmaktadır (MEB, 2013).

❖ Oluşma Sebepleri

✓ *Doğumdan önce*; doğal frengi, Alman kızamığı (rubella), kan uyuşmazlığı vb. bu durum yeni doğanın görüşünü etkileyebilir ve bebeğin kör doğmasına neden olabilir.

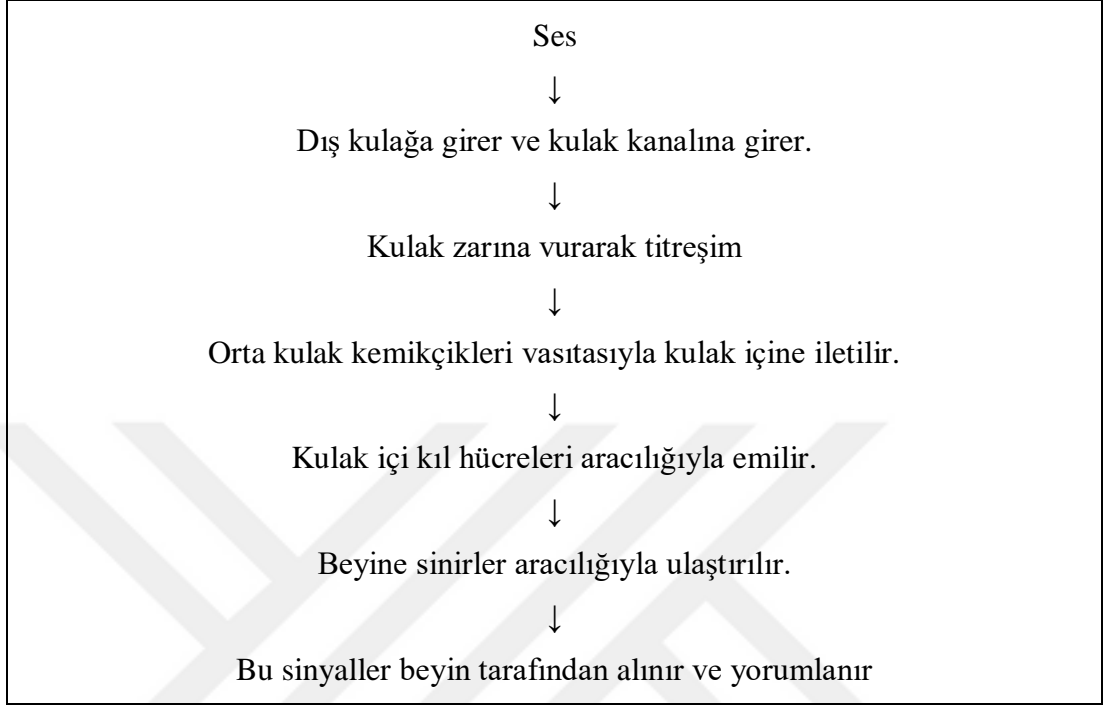
✓ *Doğumda*; doğumda geç kalınırsa göbek kordonu boynuna dolanır ve bebek 3 dakikadan fazla oksijensiz kalırsa, beyin hasar görür ve yaralanma görme merkezine yakınsa körlüğe neden olabilir.

✓ *Doğumdan sonra*; hastalıklar açısından A-B vitamini eksikliği örnek olarak gösterilebilir. Bu hastalıkların mutlaka körlüğe yol açacağı öngörülmemiştir. Ancak, göz hasarına ve görme kaybına neden olabilir. Beynin görme merkezindeki ve çevresindeki beyin hasarı veya tümörler körlüğe sebebiyet verebilir.

✓ *Görme kusurları*; düzensiz ya da bulanık görme (astigmat), yakını görememe (hipermetrop), uzağı görememe (miyop) (MEB, 2013).

1.3.2.4. İşitme Engellilik

İşitme olayı,

Şekil 1.3. İşitme Döngüsü (MEB, 2014).

❖ Sınıflama

Normal Duyabilen	Duyabilmesinde sorun yok	10-15 dB
En az düzeyde duyma sorunu	Seslerin bazılarını işiterek ayırtırır	16-25 dB
Hafif düzeyli	Konuşulan sesleri işitmede sıkıntılar yaşanır	26-40 dB
Orta seviyede	Etkileşimli diyalogları anlamakta zorluk çeker	41-55 dB
Orta üst seviyede	Duymak için alet gereklidir	56-70 dB
Üst seviyede	Sadece şiddetli sesleri duyabilir	71-90 dB
En üst seviyede	Aşırı seviyedeki sesleri duyabilir	91 dB ve üstü

Şekil 1.4. İşitme engel derecesine göre sınıflandırma (MEB, 2014).

❖ *Oluşma Sebepleri*

✓ *Doğumdan önce;* radyasyon etkisinde kalmış olmak, hastalık geçmişi, annenin bilinçsiz kullanmış olduğu ilaçlar, kazalar, kan uyuşmazlığı vb. sebepler etkileyebilir.

✓ *Doğumda;* düşük ağırlıkta doğma, erken doğum, geç sarılık ve doğumda baş, boyun ve kulak yaralanmaları neden olabilir.

✓ *Doğumdan sonra;* ateşli hastalığı olan bireyler, işitme kaybına neden olan ilaç kullanımı, orta kulağın iltihaplanması, kafaya sert darbe alınması, şiddetli seslerin etkisi altında kalınma vb. sebepler.

1.3.2.5. *Dil ve Konuşma Engellilik*

Dil ve konuşma bozuklukları ile ilgili bazı temel kavramları anlamak gerekir.

✓ *Artikülasyon;* telaffuz da denilebilir. Doğru telaffuz edilmeli ve doğru vurguya sahip olmalıdır.

✓ *Afazi;* konuşurken sözleri veya kelimeleri yutmaktır.

✓ *Disleksi;* öğrenme güçlükleri. Konuşmanın önünde bir engel olmayabilir.

✓ *Fonasyon;* ses çıkarmadır.

✓ *Tedavi;* terapi.

✓ *Reaksiyon (tepki);* cevap verme.

✓ *İki dillilik;* farklı iki dili aynı anda öğrenmekten kaynaklanan bir dil sorunudur.

Millî Eğitim Bakanlığı'nın bu konuyu ele alan düzenlemelerinde "konuşmanın akıcılığı, telaffuzu, artikülasyonu veya anlam üretimindeki eksikliklere konuşma bozukluğu denir" (MEB, 2009).

❖ *Sınıflama*

Konuşma bozukluğunu ve dil bozukluğu kaynaklı olarak etkenler göze çarpmaktadır. Şu şekilde kategorize edebiliriz

- Telaffuz bozukluğu
- Ses çıkarırken yaşanan sorunlar
- Konuşmanın ritim bozukluğu
- Gecikmiş konuşma kaybı
- Bazı dil eksiklikleri
- Başkaca konuşma ve dil bozuklukları

- İşitme Engeline Bağlı Konuşma Bozukluğu
- Serebral palsi nedeniyle konuşma ve konuşma bozukluğu
- Damak ve dudakın yarılmasının sebebiyet verdiği konuşma bozukluğu
- Zihinsel gerilik, öğrenme güçlüğü ve duygusal sorunlar nedeniyle dil bozukluğu (MEB, 2009).

❖ *Oluşma Sebepleri*

Serebral palsi, konuşma organlarının yapısının bozuk oluşu (damak ya da dudakta yarık olması, ağız veya gırtlak bozuklukları, dişin yapısının bozukluğu vb.) , öğrenme güçlüğü, parkinson hastalığı, serebral palsi, omurilik ve diğer sinir hastalıkları gibi hastalıkların neden olduğu merkezi sinir sistemi bozuklukları sistem bozuklukları spina bífida, olumsuz çevre koşulları, zihinsel sorunlar, travma, duyuşsal eksiklikler (örneğin, ilgi görememe, görme sorunu, duyma sorunu), ruhsal ya da duyuşsal sorunlar, iki dillilik, vb. konuşma sorunlarının nedenleridir (MEB, 2009).

1.3.2.6. *Öğrenme Güçlüğü Olan Engelliler*

Öğrenme güçlüğü; konuşma, dil bozukluğu veya gecikmesi, duygusal veya davranışsal bir bozukluğun neden olduğu bir veya daha fazla okul becerisinin gelişmesinde gecikme denilebilir. Durumun böyle oluşu zekâ geriliği ile duyuşsal eksiklikler ya da çevresel sebeplerle ilişkisi yoktur.

Öğrenme Güçlüğü'nün, Ulusal Ortak Komisyonu tarafından yayınlanan tarifi, yaygın olarak kabul edilen tanımıdır. Öğrenme güçlüğü, temel akademik becerilerin kazanılması ve kullanılmasında yaşanan değişik bozukluklar için genel bir kavramdır. Bu kusurun doğuştan veya merkezi sinir sistemi ile ilgili olduğu düşünülmektedir.

❖ *Sınıflama*

Öğrenme güçlükleri üç kategoriye ayrılır. Bunlar; disleksi (okurken zorlanma), disgrafi (yazma zorluğu) ve diskalkuli (matematiksel zorluk)'dir.

✓ *Disleksi (okurken zorlanma)*: Harfleri ve kelimeleri karıştırmak veya geriye doğru algılamaktadırlar. Kelimeyi tanırsalar bile harfleri bir araya getirmekte zorlanabilirler. Okurken fark edildiği gibi genellikle ilköğretimde fark edilir.

✓ *Disgrafi (Yazma Zorluğu)*: Yavaş yazar. Bazı harfleri, heceleri ve dil bilgisi hataları yapabilirler. Sesli harfleri çoğunlukla göremeyebilirler. Herhangi bir düzen içinde düzgün yazı yazamazlar.

✓ *Diskalkuli: (Matematiksel Zorluk):* Toplama, çarpma, çıkarma ve bölme gibi işlemin hepsinde zorluk yaşarlar. Yavaş ve parmaklarıyla sayarlar. Matematiksel sembolleri tanımada zorlanırlar ve karıştırabilirler. Çarpım tablosunu hatırlamakta zorlanırlar.

Öğrenme güçlüğü çeken kişiler, hepsiyle birlikte; sorumluluk, oryantasyon, zamanlama, motor beceriler, kendini ifade etme gibi becerilerde yaşatlarının gerisinde kalmaktadır. Öğrenme güçlükleri zihinsel yetersizlikle karıştırılmamalıdır. Buradaki sorun zekâ değil, onu kullanabilme becerisidir. Zekâları normal veya normalin üzerinde olabilir (MEB, 2014).

❖ *Oluşma Sebepleri*

Kesin nedeni belirsizdir. Fakat %25-60 genetikdir ve ikiz bebeklerin birinde görülme olasılığı daha fazladır (MEB, 2014). Hamilelikte kötü alışkanlıklar, beslenememe, hamilelikte kullanılan ilaçlar, doğumda oksijen eksikliği, uyarılma eksikliği, toksik maddelere maruz kalma, akraba evlilikleri, genetik hastalıklar vb. nedenlerde etkilidir (MEB, 2014).

1.3.2.7. *Duygusal Davranış Bozuklukları Olan Engelli İnsanlar*

Bu grubu tanımlayabileceğimiz genel bir ifade yoktur. Duygusal ve davranışsal bozukluk, en yaygın olarak "okul müfredatındaki eğitim performansını olumsuz etkileyen uygun yaş, kültürel veya ırksal normlardan davranış veya duygusal tepkilerin belirgin bir şekilde ayrılması" olarak tanımlanan bir engeldir.

❖ *Sınıflama*

Duygu durum ve davranış bozukluklarını üç grupta inceyebiliriz. Bunlar;

✓ Yönelim bozuklukları, yani dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ve davranışlarda bozukluk,

✓ Anksiyete ve depresyon benzeri, otizm, şizofreni ve içsel yönelim bozukluğu benzeri alçak frekanslı bozukluklar.

❖ *Oluşum Sebepleri*

Bireylerin bazı doğuştan gelen kişilik özelliklerini miras aldıkları için, duygusal davranış bozukluklarının altında biyolojik faktörlerin yattığına inanılmaktadır. Yetersiz eğitim programları, bireylerin beklenmedik davranışları ve yanlış olan davranışlara pekiştirilerek katkıda bulunulması istenmedik bir katkı verebilir (MEB, 2011). Yapılan çalışmalar sonucunda görülmüştür ki yakın çevrede özellikle

de ailede duygusal davranış bozukluğu olan kişiler varsa diğer bireylerde de görülme ihtimali vardır (MEB, 2011).

1.3.2.8. Otizm Spektrumlu Engelli İnsanlar

Otizm spektrumunda bozulma, toplumsal (sosyal) etkileşimde ve iletişim de noksanlıkları, sınırları olan, tekrarlayan hareket kalıpları, ilgi alanları veya etkinliklerle karakterize edilen gelişimle ilgili sinirsel olan bozukluk türüdür

Bu rahatsızlık, insanı hayatı boyunca takip eden bütün gelişim dönemlerini etkisi altına almış, sinirsel ve türe özgü bir faaliyettir (Korkmaz, 2003). Hemen hemen bütün nörolojik sorunu olan kimselerde olduğu gibi vücudun değişik yerlerinde değişik oranlarda kasılmalar olması doğaldır.

Otizm spektrumunda bozukluk yaşayan çocuklar akranlarında olması gereken döneme göre gecikmeler ve davranış bozuklukları gösterebilir. Otizm spektrum bozukluklarının tipik olarak erkek çocuklarda kızlara göre beş kat daha yaygın olduğu bilinmektedir. Görülme olasılığı çeşitli kaynaklara göre değişmekle birlikte son yıllarda yapılan retrospektif bir çalışmaya göre insidansı 1/68'dir.

❖ Sınıflama

Otizm, yakın zamanda yaygın bir gelişimsel bozukluk olarak adlandırılırsa da 2013 revizyonu ile "otizm spektrum bozukluğu" olarak adlandırıldı ve toplumca kabul edilmiş süregelen bozukluk kategorisinden görülmemiştir (MEB, 2013).

❖ Oluşma Sebepleri

Bazı genetik çevresel faktörlerin neden olduğu beyin fonksiyonuyla ilgili bir sakatlık türünün otizm spektrum bozukluğu olduğuna yaygın olarak inanılmaktadır.

Otizmin bir diğer genetik nedeni de aynı soruna sahip olan kişilerin ailesi ve özellikle aynı anda doğduğu kardeşleridir. Çift yumurta ikizlerinin oranı %10 iken tek yumurta ikizleri yaklaşık %90 benzerlik gösterir. Ayrıca erkek çocuklarda otizm görülme sıklığının kızlara göre yaklaşık dört kat daha fazla olduğu gözlenmiştir. Otizme katkıda bulunabilecek çevresel faktörler arasında virüsler, bağışıklık sistemi anormallikleri, doğuştan gelen nedenler ve ailesel nedenler yer alır. Erken yaşta düzenli olarak aşılanan bireylerin vücuduna aşırı cıva girmekte ve otizm neden olarak tartışılmaktadır. Bazı çalışmalarda aşılar ile otizm arasında bir ilişki bulunamamıştır. Buna karşılık aşılama bu nedenle durduran ülkelerde otizmlili kişi sayısı artmıştır (MEB, 2015).

1.3.2.9. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireyler

Bireyin çevresini algılaması tüm yetenek ve becerilerini kullanabilmesiyle ortaya çıkan seviyeyi üstün zekâ olarak tanımlayabiliriz. Matematiksel düşünme kabiliyeti, akli ile hareket etme, doğru algı yürütme, yargıya varma, sonuç elde etme benzeri tüm yetenekleri, zekânın ortaya koyuluş şeklidir (MEB, 2009).

IQ seviyesi 130'un üzeri seviyede bulunan, rastgele seçilen bir grup üyedeki yaşlılarının %98'inden fazlasına sahip kişilere dahi denir. Üstün Zekâlı veya yetenekli bireyler entelektüel, yaratıcı, sanatsal, liderlik veya akademik alanlarda akranlarından daha iyi performans gösterirler (MEB, 2007).

❖ Üstün Zekâlı ve Yetenekli Kişilerin Özellikleri

Herkesin değişik özellikleri vardır, bu sebeple bu insanların bütünüyle güçlü özelliklere sahip olması gerekmez. Üstün zekâlıların en yaygın özellikleri; her şeyi merak etmeleri, devamlı akıllarına soruların takılması bu sorulara cevap aramaları, kendilerini ilgilendiren şeylere odaklanmaları, başkalarını eleştirmeleri, öz eleştirel olmaları ve çok gelişmiş bir mizah anlayışına sahip olmalarıdır. İnsan ve çevre ile ilgili konulara çok hassastırlar, baskın bir lider olma istekleri vardır ve doğal lider olarak farklı yerlerde kendilerini gösterirler. Basit ve sıradan yanıtları, değerlendirmeleri, açıklamaları benimsemek istemezler. Temel ilkeleri hemen kavrarlar. Değişik akıl yürütmeler ile arasındaki bireysel düşünceleri kolayca görebilirler. Herhangi bir konu hakkında çeşitli akıl yürütmeler yapabilirler.

Üstün yeteneği olan insanlar sıradan kabul edilen insanlara oranla hızlı gelişirken, gelişimleri daha uzun sürer. Örneğin yetenek gelişimi ortalama 16 yaşında dururken, üstün zekâlı ve yetenekli bireylerde 18-20 yaşlarına kadar sürer. Bu bireyler hayatları boyunca sürekli aktif ve üretken olmaya devam ederler. Yapılan çalışmaların neticesinde bu bireyler için en faydalı zamanların 25-35 yaşları arasında gerçekleştiği ortaya konulmuştur (Enç, Çağlar ve Özsoy, 1987).

Üstün yetenekli çocukların sinir sistemi çok hassastır. Hastalığa karşı daha dayanıklıdırlar. Olgunluk oranı yaşlılarına göre fazladır. Hareket beceri açısından gelişmiş. Bebeklik döneminde çok aktiftirler. İlk defa karşılaştıkları durumlara karşı hemen uyum sağlayabilirler. Akranlarıyla bulunduğu ortamlarda arkadaşları tarafından sevilirler, öz güvenleri fazladır, her şeyin kusursuz olmasını isterler aşırı duygusal olabilirler, çalışkan ve sabırlıdırlar alçakgönüllü ve başkalarına yardım

etmeye isteklidirler, sıkı çalışırlar, kelime hazinesi çok geniştir, akıcı ve etkili konuşurlar, hızlı bir hafızaları vardır ve hatırladıklarını uzun süre saklayabilirler, dikkat süreleri uzundur, yaratıcıdır ve hayal gücü yüksektir, duyuları güçlüdür, öngöruları yüksektir ancak bu özelliklerin tümü herkeste bulunmayabilir. Normal yetenekli çocuklarda da bu özelliklerin birçoğu mevcuttur. Sayılan bu özellikler çocuklarda değişik zaman dilimlerinde gözlemlenebilir. Bu özelliklerin tamamı ya da bir kısmı özel yetenekli çocuklar da görülebilmektedir (MEB, 2007).

1.4. Meslek

Meslek, kişinin belirli bir yaşam biçimini sürdürmek için üstlendiği sorumlulukları olarak tanımlanmaktadır (Işık, 2006).

Farklı bir tanımlamaya göre meslek; topluma yönelik yarar sağlamak adına ürün ya da hizmet üreterek maddi kazanç elde etmek için, eğitim sonucu elde edilen düzenli bilgi ve beceri gerektiren kuralları toplum tarafından belirlenen bir dizi faaliyettir. (Kuzgun, 1982), Bir işin meslek sayılabilmesi için sadece kişinin kendi yararına değil toplumun da yararına olması gerekmektedir (Kuzgun, 2000). Bakıldığında meslek çeşitli faaliyetlerden faydalanmak gibi görünse de meslek aynı zamanda bireylere grup aidiyeti, kendini gerçekleştirme ve daha fazlası için ihtiyaçlarını karşılama fırsatı sunar. Bu nedenle bireyin tek amacı kariyer yaparken para kazanmak değildir. Hayatı sürdürmek için ana enerji olarak para kazanmadan bir kariyere dönülebilir. Bazen, alana olan özel ilgi nedeniyle daha düşük gelir getirdiği bilinen meslekler tercih edilebilir. Meslek aynı zamanda insanların üretim yoluyla sosyal statülerine ekledikleri yaşam çevrelerini de oluşturmaktadır (Kuzgun, 2000). Toplumdaki insanların statüsünü belirleyen konulardan biri de meslektir (Özdemir ve Yalın, 2003).

Medeni hukuk açısından bakarak meslek, belli bir eğitimle kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı faydalı mal üretme, hizmet sunma ve para kazanma işini ifade eder. Öte yandan, iktisat açısından bakarak meslek, bireyin geçimini sağlamak için sürekli olarak yapmak zorunda olduğu bir uğraştır. Başka bir açıdan bakmak gerekirse eğitim, bilgi ve özgünlük gerektiren bir faaliyet olduğu söylenebilir (TDK, 2008). İnsanın hayatını devam ettirmek amacıyla tercih ettiği, eğitim aldığı, tam olarak kendini adadığı, kendi değerleri ve kuralları olan, devamlılık gerektiren iş veya hizmet uğraşlarını meslek adıyla nitelendirebiliriz (Özgüven, 2003). Kuralları toplum tarafından belirlenen, karşılığında insanlar için faydalı mal veya hizmet üreten, bir tür

iş yoluyla kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı faaliyetler bütünüdür (Kuzgun, 2003). Amaçlı uzun süreli çalışma (TDK, 2008). Meslek, sosyal, ekonomik, teknolojik ve kültürel yapıların gerektirdiği bir iş bölümü olup, bireylerin ilgi ve yetenekleri nedeniyle sosyal hayatta sorumluluk almalarının yanı sıra ekonomik ve iş doyumunun bir sonucudur (Ocak, 2007). Meslek, bireyin hayatta kalabilmek için temel meslek alanı olarak seçtiği, belirli bir eğitimden sonra katılabildiği, çalışma ve yükselme koşulları kanunla güvence altına alınan bir faaliyet alanı olarak tanımlanabilir (Tan, 1981). Gelir, insanların bir mesleği seçmesindeki tek faktör değildir. Meslek aynı zamanda bağımsızlık, güvenlik, ait olma ve tanınma gibi kişisel ihtiyaçları karşılama fırsatları da sağlar. Daha da önemlisi meslek benliğini kişiliğini gerçekleştirme yoludur (Kuzgun, 2003).

1.4.1. Benlik Saygısı Kavramı

Benlik, zamanla gelişen bir kişinin bakış açısıdır. Birey kendi varlığını benliği aracılığıyla farkına varır ve anlamlandırır. Benlik, başkaları tarafından verilen tepkiler ve etkileşimlerle gelişir. Türk Dil Kurumu'nun (2022), sözlük 'teki tanımına göre; kişinin kendi varlığı, karakteri, onu kendi yapan karakteridir. Felsefe tarihi boyunca benlik kavramının felsefede en belirsiz sıfatlardan biri olduğu görülebilir. Locke'a göre, öz-bilginin ana oluşumu, dış duyuya paralel olan ve işlevinde fiziksel nesnelere hakkında ana bilgi kaynağını sağlayan iç duyudur. Locke, iç duyulardan gelen duyu verilerinin kaynağının insan beyninin algılama, düşünme, hayal etme ve isteme işlevleri olduğuna, yani iç duyuların malzemesinin zihnin aktif hali olduğuna işaret etmiştir (Yalçın, 2009).

Benlik yapısı öncelikle kendimizi, başkalarını ve dünyayı nasıl gördüğümüzü ve anlamlandırdığımızı belirler, varlığın özünü temsil eder ve bütün duyguları, düşünceleri hatta eylemleri etkiler. Ego, bir bütünlük içinde birçok meşru organizasyonun yapısını kapsar. Buna göre benlik, egoyu içeren, egodan daha geniş bir çerçeveye sahip olan ve egodan daha yüksek yapısal özellikler sergileyen bir yapıdır (Rosenberg, 1979). Benlik, bir bireyin tüm kişiliği değildir, tüm kişiliğin bir parçasını oluşturur ve benlik kavramının gelişimini etkilemenin en önemli yollarından biri psikoanalitik teoridir. Niteliksel olarak, psikoanalitik yapı kuramında, benliğin anlamı için benlik kavramı kullanılmıştır. Benlik; düşünme, algılama ve yargılama benzeri zihinsel süreçleri barındırır. Bu açıdan bakıldığında ego tamamen benlik değil

benliğin bir kısmını oluşturur. Benlik, egoyu da kapsayan büyük bir alana sahiptir, kişiliğin bilinen ve bilinmeyen taraflarını ele alır. Aslında insan bütünleşmeye çalışmaz, bu zaten vardır ama hayatı boyunca bu birliğe yeni bir boyut katmaya ve onu çelişkili parçalara ayrılmaktan korumaya çalışır. Ego kişisel ve tamamen bilinçle ilgili olduğu düşünülebilir, benliğin egoyu içerdiği kapsayıcı olduğu ifade edilebilir (Korkmaz, 1996).

Yaratıcı benlik tanımından Adler şu şekilde bahsetmiştir. Bireyin davranış biçimi yaşam şekline yön vermektedir. Hayat tarzı uyum sağlamaya yöneliktir. Bireyin kendi hayat görüşü, çevrenin kendisinden beklentisi ve bu beklentileri karşılama çabası olarak tanımlanabilir. Organizma anlamlı yaşamlar yaratmak için tasarlanmış, kendi kendini açıklayan bir sistemin yaratılması ve sürdürülmesidir. Honey ise benlik kavramını yarattı. Gerçek benlik arzu ve karar vermedir. Ego aktif ve güçlü olduğunda, kişi kararlarını verebilir ve sorumluluk alabilir. Böylece benlik, içsel çatışma yaşamadan işlevini sürdürebilir. Bununla birlikte, otantik benlik zayıflamış görüldüğünde, birey yönetmek yerine yönetilmeyi tercih ederek kendine yabancılaşır (Geçtan, 2002).

Benlik Saygısı, benlik değerlendirmeleri, kişiler arası etkileşimlerin neticesidir. Kişi açısından asıl kıymetli olan başkaları tarafından nasıl görüldüğü ve nasıl değerlendirildiğidir. Dolayısıyla bireyin yaşadığı kişisel tatmin ya da hayal kırıklığı düzeyine göre değişiklik göstermektedir. Benlik saygısı yüksek olan kişiler, düşük benlik saygısına sahip kişilere göre kendilerinden daha memnundurlar. Benlik saygısı düzeyleri kişinin iş ve kurumlardaki beceri ve başarısını, stresle baş etmedeki etkinliğini, arkadaşlık ve arkadaşlık ilişkilerinin gelişimini, canlılık ve keyif düzeylerini etkiler. Genellikle yüksek benlik saygısını koruyan sağlıklı insanlar, kendilerini canlılık ve başarı ile tanımlarlar. Benlik saygısı yapısı zayıf olan kişiler ise enerjisini tüketmiş, özgüveni eksik hatta utanmış, değersiz ve çaresiz, başarısız ve becerilerinde düşüş yaşayan kişiler olarak kabul edilir.

İnsanlar arasında benlik saygısı yüksek kişiler, kuvvetli yönlerine, becerilerine ve pozitif yanlarına daha fazla önem verirken, benlik saygısı düşük olanlar olumsuzluk ve zayıflıklarına daha fazla önem verirler. Benlik saygısı, kişinin kendinden memnun olması, kendini aşağı veya üstün görmemesi, kendini değerli, olumlu, sevmeye ve beğenilmeye layık görmesidir. Benlik saygısının psikolojik, duygusal, sosyal ve

fiziksel faktörleri vardır. Kendini değerli hissetme, yetenek, bilgi ve becerilerini gösterebilme, toplumda başarılı olma, beğenilme, sevilme, önemli biri olarak görülme, kendi dış görünüşünü beğenme ve benimseme kendine karşı benlik saygısı oluşturmada ve geliştirmede önemli etmenlerdir (İzgiç ve Akyüz, 2001). İnsanların başkalarından beklentisi her zaman kendisi gibi olma düşüncesidir. Hayatın temel bir gerçeği olarak, insanlar "kendileri gibi" olma eğilimindedirler. Bu yönelim, bazı insani duyguların (*suçluluk, utanç, öfke*) zaman içinde dayanılmaz hale gelmesine neden olabilir. Bu hipotezden hareketle Maslow ve Rogers, gerçek benlik algısının göstergeleri olan benlik sevgisi ve benlik saygısının (öz saygı) insan ihtiyaçları olduğunu savunurlar. Maslow'a göre benlik saygısı ihtiyacı (benlik saygısı) en az fiziksel ihtiyaçlar kadar önemlidir ve tatmin edilene kadar düşük kalır ve motivasyonel özellikler gösterir. Adler, benzersizliğin ve üstünlüğün (yüksek benlik saygısı) diğer bazı duygulardan daha yaygın olduğuna inanmaktadır (Bayat, 2003).

1.4.2. Mesleki Benlik Kavramı

Meslek, insanların yaşama devam edebilmelerinde ve kişisel refah derecesinde önemli bir rol oynar. Size uygun bir kariyer seçmek, kişisel farkındalığınızla ilgilidir. Bireyin benlik algısı, bireyin nasıl davrandığı, kendini nasıl gördüğü, çevresinin onlara nasıl davrandığı ve herhangi bir konuda başarılı olup olmadığı ile ilgilidir (Işık, 2006). İnsanlar bir noktada meslekleri aracılığıyla kendilerini gerçekleştirirler. Kişinin mesleğinin yetenek ve ilgi alanlarına uygun olması, sağlıklı bir kişilik gelişimi ve sosyal uyum olarak da değerlendirilebilir. Mesleki benlik olgusunun gelişiminde; gerçekleştirme, geçiş ve tamamlama olmak üzere üç önemli unsur vardır. Oluşan ve geliştirilen benlik kavramları zamanla teknik terimlere çevrilir. Mesleki benlik kavramı, mesleki eğitim mühendislik veya öğretim gibi bir profesyonel olarak işe başlama yoluyla oluşturulur. Tiedeman ve arkadaşları, benliği bireyin kendini değerlendirmesi olarak görerek, benliğin oluşumu ile eğitim deneyimi arasındaki ilişkiyi tanımladılar. Ayrıca, bireyler bir eğitim veya profesyonel pozisyondan diğerine ilerledikçe benliğin sürekli değiştiğine inanırlar. Kişinin psikolojik dili hangi meslek diline yönelirse kişi o mesleği seçecektir (Öner, 1982). Kişilik ne kadar yüksekse, meslekte karar verme ve başarılı olma olasılığı da o kadar yüksektir (Erkan ve ark., 2002). Kariyer seçiminin, bireylerin ihtiyaçlarını net bir şekilde ifade etmek istedikleri yaşam noktası olduğuna ve kariyer seçimini kendi kendine etkilediğine inanmaktadır

(Super, 1968). Birey yaşamı boyunca kendi becerilerini, başarılarını, ilgi alanlarını ve kendisi dışındakilerin kendisi hakkındaki düşüncelerini önemser ve değerlendirme yapar. Değerlendirmeleri neticesinde nerelerde doğruyu yaptığını fark eder ve çeşitli tercihler yapar. Bu nedenle mesleki davranışlarda kendi benlik kavramına göre kendini yaratmış ve seçimler yapmıştır (Yıldız, 2004).

Birey yaşamı boyunca becerilerini, başarılarını, ilgi alanlarını ve başkalarının görüşlerini değerlendirir. Bu değerlendirmeler sonunda alanının farkına varır ve bazı seçimler yapar. Dolayısıyla benlik kavramıyla kendini yaratır ve mesleki davranışlarda kendine göre tercihler yapar. Meslek seçimi ile mesleki benlik kavramı eş anlamda kullanılabilir. Mesleki anlamda benlik algıları seti, mesleki 12 benlik kavramını tanımlar. Başka bir deyişle, benlik kavramının mesleki tercihlere dönüşmesidir (Öner, 1982). Mesleki benlik, kişisel ihtiyaçlardan, profesyonel önyargılardan, gelecekteki tasarımlardan, etik ve dini davranışlardan, değer sistemlerinden ve aile beklentilerinden etkilenir. Bu nedenle mesleki benlik, bireyin benimsediği mesleki roller ve prestij kavramlarını içerir. Super (1968), kariyer gelişimi aşamalarında benlik kavramını, üç faktörün etkilediğini gözlemlemiştir: evrim, geçiş ve tamamlama. İnsanlar bebeklikten itibaren benlik kavramları geliştirir ve bu aşama yaşam boyunca devam eder. İnsanların benlik kavramlarını geliştirme yollarından biri keşiftir. Ergen bireyler şiir yazmayı deneyebilir veya bazı metal işleri hobi olarak deneyebilir. Kendini farklılaştırma süreci, insanların işe tepkileri veya çalışma biçimleri ile diğerleri arasındaki farkı yansıtır ve benlik kavramının oluşumunu da etkiler. Aile üyeleri veya tanıdıklarla özdeşleşmek başka bir yoldur. Rol yapma, insanların hem hayali hem de davranışsal benlik kavramlarını keşfetmelerine yardımcı olur; gerçeklik testi deneyimleri de benlik kavramını güçlendirebilir ve buna uyum sağlayabilir.

Benlik kavramının profesyonel terimlere dönüşmesi, favori bir profesyonel rolü olan bir yetişkinle özdeşleşme, rolünü kendini keşfettikçe deneyimleme ve belirli bir meslekte yetenekli ve yetkin olduğunu fark etme süreciyle gerçekleşebilir. Benlik kavramı, profesyonel eğitim, yönetim veya öğretmenlik gibi ilk işe girme yoluyla oluşturulur. Ayrıca, bir kariyerde ilerleme kaydetmek, benlik kavramı oluşturma sürecinin bir devamı olarak düşünülebilir.

1.4.2. Mesleki Benlik Saygısı

Kişilerin seçmiş oldukları mesleğe dair oluşturmuş olduğu değer yargılara mesleki benlik saygısı diyoruz. Başka bir ifade ile mesleki benlik saygısı yaptığı işin kariyeri için önemini ve değerini ifade eder. Benlik saygısı, kişisel uyum ve ruh sağlığı için bir ön koşul iken, mesleki benlik saygısı, mesleki uyum ve tatmin için bir ön koşuldur. Mesleki benlik saygısı, Süper Teoriye dayalı bir kavramdır. Hiper-mesleki benlik kavramı, mesleki tercihlere çevrilmiş olsun ya da olmasın, bir birey tarafından meslekle ilgili olarak kabul edilen bir dizi kendine yükleme olarak tanımlanır. Mesleki benlik saygısı ise, bireyin mesleğe ilişkin kabul ettiği, mesleki tercihe çevrilmiş olan kendine yüklediği değer yargılarıdır (Arıca, 1999).

Mesleki benlik saygısı ve mesleğe saygı farklı kavramlardır. Çünkü mesleğe saygı daha geniş bir durumu anlatır. Örnek verecek olursak, saygı söz konusu olduğunda herhangi birinin doktorluk mesleğine karşı saygı duyma durumunu belirtmektedir. Fakat mesleki benlik saygısı somut bir kavram olarak karşımıza çıkar. Bu durum bireysel bir olaydır. Çünkü bu olgu mesleki eğitim almış ve o meslekle uğraşan bireylerde daha belirgindir. Bu durumda işgalin, kişinin kendi kişiliğinde gerçekleştiği söylenebilir. Çünkü bireyler bu meslek sayesinde kendilerini tanırlar. Yani kişinin mesleki benlik kavramına göstermiş olduğu saygı aslından mesleki benlik saygısının düzeyi olarak da açıklanabilir (Arıca, 1999). Sosyal hayatta önemli görülen görevleri yerine getiren mesleklerin daha değerli ve saygın görüldüğü anlaşılmaktadır. Mesleki prestiji belirleyen genellikle iki faktör sosyal yaşamda söz konusudur. Bunlardan ilki, grubun varlığına ve geleceğine bakmaktır. İkinci olarak süreklilik, işi başarılı bir şekilde yapmak için gerekli olan zekâ seviyesidir

Mesleki saygınlığın boyutunu belirleyen ve bu nedenle üzerinde çalışılarak geliştirilmesi mesleki saygınlık boyutunu ortaya koymak açısından önerilebilir (Celep, 2004).

1. *İktidar Boyutu*: Çok sayıda insan veya maddi kaynak üzerinde kapsamlı etkisi ve kontrolü olan meslekler, diğerlerinden daha fazla saygı görür.

2. *Maddi-Karşılık Boyutu*: Yüksek parasal ödül ve gelir sunan mesleklere daha fazla saygı duyulur.

3. *Önemli rol boyutu*: Kişisel veya sosyal sıkıntı zamanlarında önemli rol oynayan meslekler (örneğin, hastayken tıp, hapsedilme tehlikeli olduğunda avukat-yargı, savaşta subaylar) diğerlerinden daha fazla saygı görür.

4. *Eğitim boyutu*: Daha fazla ve daha uzun eğitim gerektiren mesleklere daha fazla saygı duyulur.

5. *Fiziksel ve zihinsel boyutlar*: Daha fazla zihinsel çalışma gerektiren meslekler, daha fazla fiziksel çalışma gerektiren mesleklere göre daha fazla saygı görür.

6. *Toplum hizmeti boyutu*: Sosyal ideallerin gerçekleşmesine daha fazla katkıda bulunan mesleklere daha fazla saygı duyulur.

1.5. Tutum

1940'lardan beri sosyal psikologların tutum oluşumu ve değişimi çalışmalarına diğer tüm disiplinlere göre daha uzun süre harcadıkları bilinen bir gerçektir. Davranış bilimcileri, başta sosyologlar olmak üzere, psikologlar, toplum psikologları ve siyaset bilimciler tutumları açıklarken ilgi unsurlarını vurgulama eğilimindedir. Bu durum tutumların çeşitli tanımlarının yapılmasına yol açmıştır (İnceoğlu, 2010).

Tutum, Latince kökenli "harekete geçmeye hazır olma" anlamına gelen, gözlemlenemeyen bazı davranışsal göstergeler tarafından tahmin edilen teorik bir değişkendir ve diğer birçok psikolojik değişkenle (ör. zekâ, motivasyon) ilintilidir. Tutumlar, üzerinde düşündüğümüz duygu ve davranışlarımızı ifade eden nesne ve olaylara karşı bakış açımızı ifade eder. Fakat bunlar birbirinden ayrı düşünülemez. Bir tutarlılık çerçevesinden birbirini etkiler ve birbirlerinden etkilenirler. Bireyin başkaları tarafından görünüş ve yorumlanış biçimi de o kişiye karşı olan tutum şeklinde değerlendirebilir. Kısaca tutumların direkt olarak gözlemlenebilen özellikler değil, bireyin gözlemlenebilir davranışlarından çıkarım yaparak atfedilebilen eğilimler olarak bahsedebiliriz (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014). Davranışın açıklayıcı bir değişkeni olarak, bireyin bir nesneye veya nesne grubuna yönelik motivasyonel, duyuşsal, bilişsel ve farkında olunan zamanların organize edilmiş vaziyeti olarak görülür, bu nedenle tutumu ölçmek çok önemlidir (Bilgin, 1995).

Yukarıdaki tanım ve açıklamalara dayanarak, aşağıdaki tutum özellikleri sıralanabilir:

✓ Tutumlar doğuştan gelen değil sonradan kazanılandır ve tutumlar geçici ruh halleri değildir.

✓ Tutumlar, birey ve nesne arasındaki ilişkiye tutarlılık, istikrar ve düzenlilik kazandırır.

✓ Kişi-nesne ilişkisinde, özellikle tutumların belirlediği bir etkileme motivasyon süreci gerçekleşir.

✓ Tutumları oluşturmak ve şekillendirmek için karşılaştırılabilir birçok öge bir arada bulunmalıdır.

✓ Bireysel düzeyde tutum oluşumuna ilişkin ilkeler, toplumsal tutumların oluşumuna genelleyerek de uygulanabilir (İnceoğlu, 2010).

1.5.1. Tutumun Önemi

Tutumlar, insanların davranışlarının ve toplumsal gerçekliğin oluşumunda oldukça etkilidir (İnceoğlu, 2010). Hayattaki her şeyin tutumlara bağlı olduğunu savunur ve tutumların davranışların arkasındaki yönlendirici güç olduğu bilinmektedir.

Öğretmenlerin tutum ve davranışlarının vurgulanması, bireyin eğitim hayatında davranışlarını istenilen yönde değiştirebilmesi, kişiliğine ve davranışlarına rol model olabilmesi için büyük önem taşımaktadır (Aslan ve Yalçın, 2013). Öğretmenlerin öğrenciler üzerindeki etkisi, eğitim sisteminin en önemli parçası olduğu söylenebilir (Küçükahmet, 2003). Bu parçanın verimli olabilmesi için öğretmenlerin kendilerini zihinsel, duyuşsal ve dinamik olarak yetkin bir şekilde geliştirmesiyle mümkündür. Bilinmelidir ki öğrenciler, öğretmenin anlattığı konulardan çok öğretmenin yöntem ve olayları yorumlama biçiminden etkilenir.

Tutum, kaynaştırma eğitiminde özel bir yere sahiptir. Gerekli tüm kanun, yönetmelik ve kaynaklar sağlanmış olmasına rağmen, uygulayıcıların ve uygulamadan etkilenenlerin olumsuz tutumları içerme başarısını azaltabilir. Öğretmenlerin, diğer eğitimcilerin, idarecilerin, kaynaştırma öğrencilerinin, gelişimi normal seyreden öğrencilerin, ailelerinin ve bütünüyle toplumun kaynaştırma eğitimi için pozitif tutuma sahip olması başarının artmasını sağlayacaktır (Sart ve ark., 2004).

1.5.2. Tutumu Oluşturan Temel Öğeler

Tutumlar, kişinin düşüncelerini, duygularını ve davranışsal yönelimlerini koordine edebilir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014:132). Bilişsel, duyuşsal ve psikomotor tutumların arasında organizasyon ve dolayısıyla içsel tutarlılık olduğu genel olarak kabul edilir. Bir kişinin bir konu hakkındaki bilgisi (zihinsel faktörler),

ona yönelik nasıl bir tavır takınacağını (davranışsal faktörler) ve onunla nasıl başa çıkacağını (duygusal faktörler) belirler. İç uyum ve organizasyon, yani zihinsel, duygusal ve davranışsal unsurlar arasında koordinasyon olmadıkça tutumlar oluşamaz (İnceoğlu, 2010).

1.5.2.1. Zihinsel (Bilişsel) Öğe

Bilişsel öğeler, bireylerin düşünme süreçlerinde kullandıkları kategorik olgular olarak tanımlar. Bilişsel öğe, inanç ifadelerinin kabulüdür, başka bir deyişle tutum inançlarımızın nesnelere üzerine düşüncelerini barındırır. Eğer ki bir nesneye karşı pozitif veya negatif inanç taşıyorsak, o nesneye ilişkin pozitif ya da negatif tutumdan vardır anlamını çıkarabiliriz (Süngü ve Özer, 2012).

Tutumun öznesini oluşturan kişi, durum, olay veya nesnelere ilgili çeşitli, inanç tecrübe, bilgi ve düşünceleri oluşturan psikolojik veya zihinsel unsurlar, aynı zamanda tutumda da önemli bir bölümü oluşturur. Tutumdaki psikolojik bileşen, bireyin tipik olarak çevresindeki uyaranlar hakkında deneyimlediği bilgisine dayanır (Temizkan, 2008). Bilinmeyen durumlara karşı tutum oluşturmak mümkün değildir (İnceoğlu, 2010).

1.5.2.2. Duygusal Öğe

Duygusal faktörler, kişinin bu tutum nesnesine karşı artan kalp hızı, heyecan, terleme gibi fiziksel ve sözel formlarda gözlemlenebilen duygusal tepkisidir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014).

Tutumun duyuşsal faktörleri, insanların duygularını ve tutum nesnelere ilişkin değerlendirmelerini içerir. Bir başka ifadeyle, duygusal bileşen, kişinin tutum sahibi olduğu somut veya soyut canlı ya da cansız her nesneye yönelik heyecanını ortaya koyar. Duyuşsal unsur, tutumun çevresini oluşturur, süreklilik katar ve ona yönelik bireyi istekli yapar.

Duygusal faktörler bireyin değer sistemiyle yakından ilişkilidir. Bir kişinin bir nesne, durum veya kişiyle ilgili olarak sahip olduğu veya meydana geldiği değer sistemi, ilişki tarzının oluşumunda önemli bir etkiye sahiptir. Bir kişinin bir nesneye, kişiye veya duruma, kısacası bir tutuma karşı duygusal tepkisini anlamlandırabilmek için, bu tepkilerin kişide davranış şeklinde görünmesi gereklidir. Bu durumda duyuşsal ve davranışsal faktörler arasında da nedensel bir ilişki vardır (İnceoğlu, 2010).

1.5.2.3. Davranışsal Öge

Davranışsal ögeler, bireyin belirli bir uyaran kümesindeki tutum konularına yönelik davranışsal eğilimini yansıtır. Bu davranışsal eğilimler konuşma veya diğer davranışlardan gözlemlenebilir. Bunlar aynı zamanda tutum nesnesi ile doğrudan ilgili olmayan kişisel alışkanlıklar, normlar ve tutumlardan da etkilenir (İnceoğlu, 2010).

Bu nedenle davranışsal unsurlardan bahsederken iki tür davranış arasında ayrım yapmak gerekir: Biri duygusal davranış, diğeri normatif davranış. Duygusal davranış, tutum temalarının hoş veya hoş olmayan durumlarla ilişkilendirilmesinin bir sonucu olarak oluşur. Duyuşsal davranışı oluşturan iki temel unsur bulunmaktadır: olumsuz duygular veya olumlu duygular. Farklı bir ifadeyle kavramlar arasında bağ kurabilme ya da kuramamak olarak ifade edebiliriz. Üç farklı davranışta kendini gösterir: tutum sorunlarına yaklaşma, direnme veya kaçınma. Sonuç olarak, bir tutumun varlığı ancak onu yansıtmayı gereken gözlemlenebilir bazı davranışlardan çıkarılabilir. Bir tutum, çevredeki bireyler tarafından gözlenemeyeceğinden, herhangi bir tutum öznesine yönelik eylemler olmaksızın anlaşılabilir (İnceoğlu, 2010).

1.5.3. Tutumların Oluşması ve Değişmesi

Tutumlar doğuştan gelmezler hayatta karşılaşılan durumlara karşı zamanla edinilir. Kişiler bu tutumları zaman zaman kendi tecrübeleriyle edinirken zaman zaman da çevresindeki kaynaklardan edinebilirler (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014). Tutum oluşumunun da birey için en yakın ve en önemli kaynak ailedir. Modelleme yaparak hazır bir şekilde tutum sahibi olunabilir. Böylelikle çocukta bir model olarak kabul ettiği anne babasından sosyal bir şekilde öğrenerek tutum edinmiş olur (Özyürek, 2006).

Tutumların çoğunlukla çocukluk çağlarında ortaya çıktığı bilinmektedir. Çocukların çevresinden edinmiş olduğu tecrübeyi, almış olduğu olumlu dönütler, büyüklerini taklit etmeye çalışması yoluyla edindikleri bilinmektedir. Birçok çalışma, ebeveyn ve çocuk tutumları arasında yüksek bir korelasyon olduğunu göstermiştir (Kağıtçıbaşı, 1999)

İnsanların kişisel ihtiyaçlarını karşıladıklarında tutumların oluştuğu da söylenmiştir. İnsanlar bazı problemlerini çözmek için problemlerini çözebilen insanlara, davranışlara, nesnelere ve olaylara karşı pozitif tutumlar oluştururken başkalarına yönelikte negatif tutumlar oluşturabilirler (İnceoğlu, 2010). Tutumlar,

insanların sürekli olarak birbirlerinin tutumlarını değiştirme girişimlerine rağmen değişime direnç gösterir.

Tutum değişikliğinin üç önemli unsuru vardır:

✓ Kaynak; burada iletilmek istenen mesajı ileten kişiden bahsedilir. Bu kişinin çevresi tarafından önem verilen güvenilen ve ikna kabiliyeti olmasıyla ilgilidir.

✓ Mesaj; mesajın özelliği ile alakalıdır, öneri veya baskı gibi unsurları olabilir

✓ Alıcı; bilgiyi benzer fikirde olan ya da farklı görüştekilerin kolayca yönlenebilen biri olmalarının sonucu olarak tutum değişimini hızlandıracadığından, bilginin ikna edici etkisinde alıcının önceki tutumunun etkisi, tutum değişikliği için önemlidir (Süngü ve Özer, 2012).

1.5.4. Tutum Kuramları

Hemen hemen tüm tutum teorileri, tutum değişikliğini inceleme sürecinde geliştirilmiştir. Bu nedenle araştırmalar, tutumların yapısını açıklamayı amaçlasa da daha çok tutumlardaki değişimlere odaklanmaktadır (İnceoğlu, 2010). Tutumlarla, özellikle tutum değişikliğiyle ilgili farklı çalışmalar sonucu dört teorik yaklaşım benimsenmiştir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014).

1.5.4.1. İşlevsel Kuramlar

Smith, Bruner ve White (1956)'a dayanan bu yaklaşım, "Kişinin tutumu ne işe yarar?" sorusuyla ilgilenir. Sosyal etkiden kaynaklanan tutum değişiklikleri farklı süreçleri içerir. Bu süreçler; uygunluk (kabul), tanımlama ve benimsemedir. Bu süreçlerden ilk ikisi tutum değiştiriciler ve etkilenenler arasındaki ilişkidir. Üçüncüsü, kişisel tutumlar ve hedeflerdeki değişiklikler arasındaki ilişkidir. Tutum değişikliğinin gerçekteşmesi, tutumun hizmet ettiği işleve yöneliktir (İnceoğlu, 2010). İşlevsel yöntem de birey ihtiyaçlarını karşılayan herhangi bir nedenden dolayı tutum geliştirir. Dolayısıyla ihtiyaçlar ortadan kalktığında, ihtiyaç kalmadığında veya yeni bir ihtiyaç ortaya çıktığında tutum aynı yönde değişir. İşlevsel tutum değişikliği kuramının dört temel işlevi şunlardır: tutum nesnesi hakkında bilgi sağlama işlevi, insanlarla başkaları arasındaki iyi ilişkilere destek olma işlevi, kendini ifade etme işlevi ve değeri gösterebilme işlevi (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014).

1.5.4.2. Öğrenme Kuramı

Howland cephe askerler arasında yaptığı araştırmasında, "öğrenme kuramını" tutum değişiklikleri, sosyal iletişimin etkileri ve güdüsel iletişimin özellikleri üzerine

kurmuştur (İnceoğlu, 2010). Tutum değişikliği bir öğrenme süreci olarak kabul edilmekte ve etkili iletişim çalışmalarını ile tutum geliştirmeye yönelik klasik koşullanma deneyleri yapılmaktadır. Klasik koşullanmada da bildiğimiz üzere kişiye hoş gelen tecrübeler olumlu olarak algılanırken olumlu görölmeyen tecrübeler ise olumsuz olarak değerlendirilip hoş koşılanmazlar (Tavşancıl, 2006).

1.5.4.3. Sosyal Yargı Kuramı

Bir şeyi beğenin ya da beğenmeyin, sevin ya da sevmeyin, o şey hakkında bir yargıya varmanız gerekir. Sosyal yargı teorisine göre, güçlü bağlanma tutumları, kabulden çok daha geniş bir reddedilme aralığına sahiptir. Tersine, daha az güçlü bir şekilde bağlanan farklı tutum görüşleri reddedilmekten daha yaygın olarak kabul edilir. Araştırma, yargı teorisini destekleyen bulgular sağlasa da teori, tutum değişikliği hakkında bazı ölçülebilir öngörülerden ziyade, tutumdaki değişmelerin sebeplerini anlayabilmek adına önemli bir kaynak olmaya devam etmektedir (Kağıtçıbaşı, 1999).

1.5.4.3. Bilişsel Tutarlılık Kuramları

Tutum araştırmalarında bilinen en önemli varsayım olarak bireyler edinmiş oldukları tutumları yıllar geçse de bırakmak istemezler. Tutarlılık arzusunu sosyal psikoloji zihinsel uyumsuzluk teorisini olarak incelemiştir. Biliřsel çatışma, bireyin daha önceden koşılaştığı duygu, değer ve inançlarına yönelik vermiş olduğu kararlara koşı yaşamış olduğu çatışmaların tümüdür. Bu kuram, kişinin kendi dünyasının tutarsızlığından kurtulmak adına bilgi, duygu, eylemlerine yönelik denge edinmesine dair uğraşıldığı düşüncesine dayanmaktadır. (İnceoğlu, 2010). Karar verildiğinde olumlu görölen durumların olumlu, olumlu kabul edilmeyen tercihlerin ise olumsuz yanları olduğunu savunmaktadır. Kiři iki sečenek arasında tercihini yaptığında sečenim yaptığı tercihin olumsuz yanlarıyla istemediği tercihinin olumsuz yanları birbirine uyumludur. Buna rağmen farklı sorunlarda ortaya çıkabilmektedir. Hořumuza giderek yapılan tercihler sonradan olumsuz olabileceği gibi istemediklerimiz iğerisinden de olumlu olabilecek sečeneklerde çıkabilir. Burada bilişsel süreçler her zaman net sonuçlar veremeyebilir. Dolayısıyla tutumlarla çelişen davranışlarda bulunmak bilişsel uyumsuzluğa yol açabilir (Süngü ve Özer, 2012).

İKİNCİ BÖLÜM MATERYAL VE YÖNTEM

2.1 Araştırma Modeli

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygıları ile Engellilere Yönelik Tutumlarının karşılaştırılması için nicel araştırma yöntemlerinden nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır (Büyüköztürk ve ark., 2007). Kullanılan örnekleme yöntemi ise grubun tamamının örneğe girme şansının eşit ve rastgele olduğu, aynı zamanda araştırma sonuçlarının hızlı ve basit bir şekilde ortaya konulmasını sağlayan basit tesadüfi örnekleme yöntemidir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004; Ural ve Kılıç, 2005).

2.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın hedefi doğrultusunda evrenini, İstanbul ili Bağcılar ilçesinde, 2022-2023 eğitim öğretim yılında, devlet ve özel okullarında görev yapan araştırmaya katılmaya gönüllü 84'ü kadın 136'sı erkek olmak üzere 220 beden eğitimi öğretmeni oluşturmaktadır. Bu doğrultuda kullanılacak örnekleme yöntemi ise katılımcıların tamamının örnekleme girme şansının eşit ve tesadüfi olduğu, aynı zamanda araştırma sonuçlarının çabuk ve kolay bir şekilde ortaya konulmasını sağlayan basit tesadüfi örnekleme yöntemi olacaktır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004; Ural ve Kılıç, 2005).

Tablo 2.1. Katılımcıların demografik özellikleri

		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	84	38,2
	Erkek	136	61,8
	Toplam	220	100,0
Yaş	21-25	16	7,3
	26-30	86	39,1
	31-35	45	20,4
	36-40	31	14,1
	41-45	24	10,9
	46 ve Üzeri	18	8,2
	Toplam	220	100,0
Eğitim Durumu	Lisans	178	80,9
	Lisansüstü	42	19,1
	Toplam	220	100,0
Mesleki Tecrübe	1-5 Yıl	97	44,1
	6-10 Yıl	53	24,1
	11-15 Yıl	34	15,4
	16-Yıl ve Üzeri	36	16,4
	Toplam	220	100,0
Bulduğunuz Okulda Çalışma Süresiniz	1-Yıldan Az	50	22,7
	1-3 Yıl	81	36,8
	4-6 Yıl	40	18,2
	7-10 Yıl	35	15,9
	11-Yıl Ve Üzeri	14	6,4
	Toplam	220	100,0
Ailenizde Engelli Birey Var Mı?	Evet	19	8,6
	Hayır	201	91,4
	Toplam	220	100,0
Engellilere Yönelik Eğitim Aldınız Mı	Evet	96	43,6
	Hayır	124	56,4
	Toplam	220	100,0

Tablo 2.1. incelendiğinde katılımcıların %38,2'sinin (84) kadın, %61,8'inin (136) erkek olduğu, %7,3'ünün (16) 21-25 yaş, %39,1'inin (86) 26-30 yaş, %20,5'inin (45) 31-35 yaş, %14,1'inin (31) 36-40 yaş, %10,9'unun (24) 41-45 yaş ve %8,2'sinin (18) 46 ve üzeri yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. %80,9'unun (178) lisans, %19,1'inin (42) lisansüstü mezunu olduğu, %44,1'inin (97) 1-5 yıl arası, %24,1'inin (51) 6-10 yıl, %15,5'inin (34) 11-15 yıl, %16,4'ünün (36) 16 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip olduğu, bulunduğu kurumdaki süresine göre %36,8'inin (81) 1-3 yıl, %18,2 'sinin (40) 4-6 yıl, %15,9'unun (35) 7-10 yıl, %6,4'ünün 11 yıl ve üzeri olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %8,6'sının (19) ailesinde engelli birey olduğu,

%91,4'ünün (201) olmadığı, %43,6'sının (96) engellilere yönelik eğitim aldığı, %56,4'ünün (124) eğitim almadığı belirlenmiştir.

2.3 Verilerin Toplanması

Araştırma kapsamında, veri toplama aracı olarak Kişisel bilgi formu, Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği ve Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği kullanıldı. Anket ve ölçekler online ortama taşınarak beden eğitimi öğretmenlerinin soruları cevaplayabilmesi sağlandı. Çalışmada beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ile engellilere yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek için çevrimiçi bir anket uygulaması seçilmiş ve araç olarak "Google Form" anket web sitesindeki yazılım kullanılmıştır. İnternet üzerinden yapılan anketler, hazırlanan formun e-posta ile gönderilmesi ve yanıtların aynı şekilde gönderilmesi şeklinde olabileceği gibi, e-posta veya sosyal paylaşım siteleri aracılığıyla katılımcılara anket formunun bulunduğu URL'ye bağlantı verilmesi ve çevrimiçi ankette doldurduktan sonra "Gönder" komutunu otomatik olarak iletin şeklinde cevaplandı. Verilerin toplanması sırasında "e" ankette katılımcılara gerekli açıklamalar yapılarak, araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayalı olduğu, istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları ve gizlilik ilkesine bağlı kalınacağı katılımcılara belirtilmiştir.

2.4 Veri Toplama Araçları

Veri elde etmek için araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Katılımcıların mesleki benlik saygılarını ölçmek amacıyla Arıcak (1999) tarafından geliştirilen mesleki benlik saygısı ölçeği kullanılmıştır. Son olarak katılımcıların engellilere yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla Dökmen (2000) tarafından geliştirilen engellilere yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır.

2.4.1 Kişisel Bilgi Formu

Katılımcılara ait; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mesleki tecrübe, ailede engelli bireyin bulunma durumu, engellilere yönelik eğitim alma gibi kişiye özel bilgilere açıklık getirmek amaçlı araştırmacı tarafından oluşturulan 7 sorudan oluşan form kullanılmıştır.

2.4.2 Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği (MSBÖ)

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin mesleki benlik saygılarını belirlemek için Arıcak (1999) tarafından geliştirilmiş ve yine Arıcak (2001) tarafında güvenilirlik ve

geçerlik çalışmaları yapılan Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçekte Cronbach Alpha katsayısı 0.93, test-tekrar test güvenirlik katsayısı 0.90'dır. Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği; belirli bir mesleği seçmiş olan, belirli bir alanda mesleki eğitim almış veya halen belirli bir meslekte çalışmakta olan 17 yaş ve üstü kişilerin ilgili mesleğe yönelik tutumlarını ölçmek için kullanılabilir. Ölçek, “Tamamen katılıyorum (5)”, “Katılıyorum (4)”, “Kararsızım (3)”, “Katılmıyorum (2)” ve kesinlikle Katılmıyorum (1) şeklinde 5’li Likert ölçeği kullanılarak toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçekten alınabilecek minimum puan 30 iken maksimum puan 150’dir (Arıcak, 1999).

2.4.3 Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği (EYTÖ)

Dökmen (2000) tarafından geliştirilen Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği (EYTÖ), geçerlilik ve güvenirlik testleri yapılmış olan bir tutum ölçeğidir. Ölçeğin, Cronbach alfa katsayısı 0.91 ve iki yarım güvenirlik katsayısı ise 0.83 bulunmuştur. 30 maddeden meydana gelen 5 basamaklı Likert tipi ölçek, “Tamamen Katılıyorum” 1, “Katılıyorum” 2, “Kararsızım” 3, “Katılmıyorum” 4, “Hiç Katılmıyorum” 5 şeklinde puanlanmaktadır. Ölçeğin 2, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 19, 22, 25. maddeleri tersine puanlanmaktadır. Ölçekten elde edilebilecek minimum puan 30 ve maksimum puan 150’dir.

2.4 Verilerin Analizi

Kişisel bilgi formu mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum ölçeği ile elde edilen veriler IBM SPSS 25.0 paket programına aktararak analizler yapılmıştır. Normallik analizleri yapılarak non parametrik analizler uygulanmıştır. İstatistiksel analiz olarak Mann Whitney U, Kruskal Walls H ve Post-hoc analizleri uygulanmıştır.

Tablo 2.2. Ölçeklerin Çarpıklık-Basıklık Puanları

Ölçekler	N	Çarpıklık	Basıklık	P
Mesleki Benlik Saygısı	220	1,259	4,071	,102
Engellilere Yönelik Tutum	220	-,297	2,006	,054

Tablo 2.2.’de çarpıklık-basıklık, kolmogorov-smirnov testi sonuçları incelendiğinde, ölçeklerimizden elde edilen puanlarda normallikten sapmaların olduğu görülmektedir. Normal dağılım eğrileri incelendiğinde; normallikten sapmaların olduğu

tespit edilmiştir. Ölçek puanlarında normallikten sapmalar olduğu, katsayıların ± 1 , $\pm 1,5$ ve ± 2 aralığında yer almadığı ve verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir.

Tablo 2.3. *Araştırmaya Katılanların Ölçeklere Verdiği Yanıtların Betimsel Analizi*

Ölçekler	N	Min	Max	Mean\pmSd
Mesleki Benlik Saygısı	220	75,00	125,00	89,11 \pm 6,90
Engellilere Yönelik Tutum	220	70,00	110,00	90,74 \pm 6,18

Tablo 2.3. incelendiğinde, katılımcıların mesleki benlik saygısı ortalaması 89,11 \pm 6,90, engellilere yönelik tutum ortalaması 90,74 \pm 6,18 olarak tespit edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

3.1 Araştırma Bulguları

Tablo 3.1. Araştırmaya katılanların cinsiyetleri açısından mesleki benlik saygısı ve engellilere karşı tutum seviyelerinin değerlendirilmesi

	Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	P
Mesleki Benlik Saygısı	Kadın	84	99,39	8348,50	4778,50	,042*
	Erkek	136	117,36	15961,50		
Engellilere Yönelik Tutum	Kadın	84	116,05	9748,50	5245,50	,033*
	Erkek	136	107,07	14561,50		

*P<0,05; **P<0,01

Tablo 3.1 incelendiğinde araştırmaya katılanların cinsiyetlerine göre mesleki benlik saygısı ve engellilere karşı tutum seviyesinde istatistiki açıdan anlamlı farklılıkların olduğu sonucuna varılmıştır (p<,050).

Tablo 3.2. Araştırmaya katılanların yaşlarına göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum seviyelerinin değerlendirilmesi

	Yaş	N	Sıra Ort.	sd	X ²	p
Mesleki Benlik Saygısı	21-25 ^a	16	133,25	5	4,213	,519
	26-30 ^b	86	108,48			
	31-35 ^c	45	113,67			
	36-40 ^d	31	107,02			
	41-45 ^e	24	115,79			
	46 ve Üzeri ^f	18	90,94			
Engellilere Yönelik Tutum	21-25 ^a	16	98,16	5	3,006	,699
	26-30 ^b	86	114,57			
	31-35 ^c	45	101,23			
	36-40 ^d	31	115,47			
	41-45 ^e	24	105,40			
	46 ve Üzeri ^f	18	123,44			

Tablo 3.2 incelendiğinde, katılımcıların yaşlarına göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir (p>0,05).

Tablo 3.3. Katılımcıların eğitim durumlarına göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum seviyelerinin değerlendirilmesi

	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	P
Mesleki Benlik Saygısı	Lisans	178	111,22	19797,00	3610,00	,730
	Lisansüstü	42	107,45	4513,00		
Engellilere Yönelik Tutum	Lisans	178	110,60	19686,00	3721,00	,963
	Lisansüstü	42	110,10	4624,00		

*P<0,05; **P<0,01

Tablo 3.3 incelendiğinde katılımcıların eğitim durumlarına göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir (p>0,05).

Tablo 3.4. Katılımcıların mesleki tecrübelerine göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum seviyelerinin değerlendirilmesi

	Mesleki Tecrübe	N	Sıra Ort.	sd	X ²	p
Mesleki Benlik Saygısı	1-5 Yıl ^a	97	108,06	3	,623	,891
	6-10 Yıl ^b	53	111,23			
	11-15 Yıl ^c	34	117,85			
	16-Yıl ve Üzeri ^d	36	109,06			
Engellilere Yönelik Tutum	1-5 Yıl ^a	97	111,01	3	1,439	,696
	6-10 Yıl ^b	53	102,27			
	11-15 Yıl ^c	34	116,97			
	16-Yıl ve Üzeri ^d	36	115,14			

*P<0,05; **P<0,01

Tablo 3.4. değerlendirildiğinde, araştırmaya katılanların mesleki deneyimlerine göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum düzeyinde istatistiki açıdan anlamlı sayılabilecek farklılıkların bulunmadığı sonucuna varılmıştır (p>0,05).

Tablo 3.5. Araştırmaya katılanların görev yapılan okulda çalışma süresine göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum seviyelerinin değerlendirilmesi

	Görev Yapılan Okul	N	Sıra Ort.	sd	X ²	p	Fark
Mesleki Benlik Saygısı	1-Yıldan Az ^a	50	111,00	4	,448	,978	-
	1-3 Yıl ^b	81	107,71				
	4-6 Yıl ^c	40	115,23				
	7-10 Yıl ^d	35	112,23				
	11-Yıl ve Üzeri ^e	14	107,04				
Engellilere Yönelik Tutum	1-Yıldan Az ^a	50	105,07	4	8,758	,041*	d>c
	1-3 Yıl ^b	81	110,58				
	4-6 Yıl ^c	40	93,79				
	7-10 Yıl ^d	35	132,23				
	11-Yıl ve Üzeri ^e	14	122,86				

*P<0,05; **P<0,01

Tablo 3.5. değerlendirildiğinde, katılımcıların görev yapılan okulda çalışma süresine göre engellilere yönelik tutum düzeylerinde istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olduğu tespit edilmiştir ($p<,050$). Bu durumun 4-6 yıl ile 7-10 yıl arasındaki farklılıktan kaynaklandığı görülmektedir. Görev yapılan okulda çalışma süresine göre mesleki benlik saygısında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$).

Tablo 3.6. Katılımcıların ailenizde engelli birey var mı sorusuna verdikleri cevaplara göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum seviyelerinin değerlendirilmesi

	Ailenizde Engelli Birey var mı	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	P
Mesleki Benlik Saygısı	Evet	19	101,05	1920,00	1730,00	,498
	Hayır	201	111,39	22390,00		
Engellilere Yönelik Tutum	Evet	19	114,39	2173,50	1835,50	,780
	Hayır	201	110,13	22136,50		

* $P<0,05$; ** $P<0,01$

Tablo 3.6 incelendiğinde araştırmaya katılanların ailenizde engelli birey var mı sorusuna verdikleri cevaplara göre mesleki benlik saygısı açısından negatif yönde bir farklılık bulunurken, engellilere yönelik tutum düzeyinde istatistiki açıdan anlamlı sayılabilecek farklılıkların bulunmadığı sonucuna varılmıştır ($p>0,05$).

Tablo 3.7. Araştırmaya katılanların engellilere yönelik eğitim alma durumuna göre mesleki benlik saygısı ve engellilere yönelik tutum düzeylerinin değerlendirilmesi

	Eğitim Alma Durumu	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	P
Mesleki Benlik Saygısı	Evet	96	109,76	10537,00	5881,00	,879
	Hayır	124	111,07	13773,00		
Engellilere Yönelik Tutum	Evet	96	119,39	11461,00	5099,00	,048*
	Hayır	124	103,62	12849,00		

* $P<0,05$; ** $P<0,01$

Tablo 3.7 incelendiğinde araştırmaya katılanların engellilere yönelik eğitim alma durumuna göre engellilere yönelik tutum düzeyinde istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu, mesleki benlik saygısında ise farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

TARTIŞMA VE SONUÇ

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygıları ile Engellilere Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar alanyazın da yapılan araştırmalar ile ilişkilendirilip bu kısımda tartışılıp, sunulmuştur.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre mesleki benlik saygısını değerlendirildiğinde sıra ortalaması erkeklerde daha yüksektir. Bu sebepten dolayı erkeklerin mesleki benlik saygısı cinsiyet açısından bakıldığında daha yüksek olduğu görünmektedir. Erkeklerin mesleki benlik saygısının kadınlara oranla yüksek olmasının sebebi kadınların sosyal hayatta üstlenmesi gereken annelik, çocuk sorumluluğu, ev hayatı gibi rollerin çok sayıda olması iş hayatına erkekler kadar kendilerini verememelerine sebep olmaktadır. Ayrıca erkeklerin mesleklerini hayatının bir parçası olarak görürken, kadınların mesleklerini statü kazanmak ve kendini gerçekleştirmek için bir araç olarak kullanması mesleki benlik edinmede bir engel olabilir. Çıkan sonuçları destekler nitelikte olan literatür taramaları bulunmaktadır. Kaya (2021)'nin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Bağlı Olarak İncelenmesi çalışmasında kadın katılımcıların benlik saygı ve mesleki benlik saygı düzeylerinin erkek katılımcılardan düşük oranla yüksek olduğu çıkan sonuç olarak gözlenmektedir. Bastug, Say ve Dereceli (2019)'nin zihinsel engelli kişilerin sportif etkinliklerine karşı tutumlarının incelenmesi çalışmalarında spor yöneticilerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Harmanakaya (2018)'nin özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin mesleki benlik saygısı ve umut düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve Yıldırım, Kırımoğlu ve Temiz (2010) tarafından yapılan beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı düzeylerini araştıran çalışmasında, erkeklerin mesleki benlik saygıları, kadınların mesleki benlik saygılarından yüksek bulunmuştur. Genel olarak mesleki benlik saygısını cinsiyet olarak incelendiğinde erkeklerin daha baskın olduğu görülse de literatürde aksini ispat eden tezlerde rastlanılmaktadır. Ünal ve Şimşek (2008)'in yaptığı araştırmaya katılan kız öğrencilerin mesleki benlik saygısı, erkek öğrencilerin mesleki benlik saygısından daha yüksek olduğu görülmüştür. Yine Mert (2019)'in spor yöneticilerinin mesleki benlik saygısı durumlarının karar verme

stilllerine etkisinin incelenmesi çalışmasında, Arıca ve Dilmaç (2003)'in benlik saygısı ve mesleki benlik saygısını, psikolojik danışma ve rehberlik öğrencileri üzerinde incelediği çalışmada, kadınların mesleki benlik saygısı oranının erkeklerden yüksek olduğunu gözlemlemiştir.

Engellilere Yönelik Tutum açısından bakıldığında ise kadınlarda sıra ortalamalarında engellilere yönelik tutumun erkeklere oranla çok küçük bir oranda fazla olduğu gözlemlenmiştir. Engellilere yönelik tutumlarda kadınların daha baskın olmalarının nedenleri olarak gelişmiş empati düzeylerinin erkeklerden fazla olması, annelik ve şefkat gibi duyuşsal düzeylerinin erkeklere göre fazla olması, düşünülebilir. Literatürde yapılan çalışmalara bakıldığında, Caner (2019)'in dindar bireylerin engellilere karşı tutum ve davranışları üzerine bir çalışma da Kumtepe (2001)'nin Ankara ilinde yaşayanların engellilere yönelik tutumlarının incelendiği çalışmada, Karademir ve ark., (2018)'nin zihinsel engellilere yönelik tutumların belirlenmesi çalışmasında, Akyıldız (2017)'in öğretmen adaylarının engellilere yönelik tutumlarının incelendiği aday öğretmenlerin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi çalışmasında, Paçal Altun ve Kurak (2021)'in lise öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi çalışmasında, Gençtürk ve Korkut (2020)'un üniversite öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumlarının incelenmesi sırasında, Özdemir (2021)'in özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan eğitimcilerin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesinde, Gedik ve Toker (2018)'in üniversite öğrencilerinin engelli kişilere yönelik tutumları ve sosyal beğenirlik eğilimi çalışmalarında elde edilen sonuçlara göre kadınların erkeklere göre daha yüksek tutuma sahip oldukları görülmüştür. Çalışmanın aksine; Çolak ve Çetin (2014)'in öğretmenlerin engelliliğe yönelik tutumları üzerine yaptığı çalışmada, Özer ve Süngü (2016)'nün beden eğitimi öğretmen adaylarının bakış açısından “engelliler için beden eğitimi ve spor dersi” uygulamaları çalışmalarında cinsiyetin engellilere karşı tutumda bir etkisinin olmadığını belirtmişlerdir.

Katılımcıların yaşlarına göre mesleki benlik saygısı 21- 25 yaş arası mesleğe yeni başlamış olan bireylerde 46 yaş ve üzeri olanlara göre nispeten fazla olduğu görülmektedir. Diğer yaş grupları için anlamlı olabilecek ortalamalar yoktur. Bunun sebebinin mesleğe yeni başlamış olanlarda daha güçlü bir mesleki benlik saygısının üniversite eğitiminin yeni bitmiş olması sebebiyle, bilgilerinin taze olmasından dolayı

biraz daha fazla olduğu düşünülebilir. Yapılan literatür taramalarında araştırmada benzerlik gösteren çalışmalar oldukça fazladır. Fidan (2021)'ın sağlık yöneticilerinin mesleki benlik saygısı ile iş tatmini arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi çalışmasında, Yıldırım ve ark., (2010)'nın beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi çalışmasında, Güleç & Özbek (2017)'in öğretmen adaylarının benlik saygıları ve mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi çalışmasında, Atasoy ve Pekel (2021)'in zihinsel engelli çocuğa sahip ailelerin sporun etkilerine yönelik farkındalık düzeylerinin incelenmesi çalışmasında, Tekirgöl (2011)'ün çalışanalarda mesleki benlik saygısının iş tatmini ve yaşam mutluluğu ile ilişkisi çalışmasında ve Bastug, Say ve Dereceli (2019)'nin zihinsel engelli kişilerin sportif etkinliklerine karşı tutumlarının incelenmesi çalışmalarında yaş ile mesleki benlik saygısı arasında herhangi bir farklılığın olmadığı tespitine varmışlardır. Bu araştırmanın aksine Mert (2019)'in spor yöneticilerinin mesleki benlik saygısı durumlarının karar verme stillerine etkisinin incelenmesi çalışmasında, yaşın artışı ile mesleki benlik saygısının da arttığı görüşüne varmıştır.

Engellilere yönelik tutum açısından yapılan çalışmada, yaş düzeylerine göre anlamlı olarak fark bulunmamıştır. Bunun sebebinin engellilere karşı tutumun her yaş düzeyinde bireye bağlı olarak farklı olabileceği düşünebilir. Elde edilen bulgulara benzer çalışmaları literatürde görebilmekteyiz. Özdemir (2021)'in eğitimcilerin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi çalışmasında özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışanalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Eratay ve Çetin (2013) Bolu ilindeki işverenlerin engelli çalışanalara yönelik tutumları çalışmasında, Gedik ve Toker (2018) üniversite öğrencilerinin engelli bireylere yönelik tutumları ve sosyal beğenirlik düzeyleri çalışmasında yaş faktörünün tutum üzerinde etkisini gözlemlememiştir. Çalışmanın aksine yaşın engellilere yönelik tutuma etkisi incelendiğinde farklı sonuçlarda karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin; Vural, Esentaş ve Işıkgöz (2018) engellilerde egzersiz ve spor eğitimi bölümü öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi çalışmasında yaş düştükçe engellilere yönelik tutumları olumlu olarak artmakta, yaş yükseldikçe engellilere yönelik olumlu tutumları düşmektedir görüşüne varmışlardır.

Başka bir çalışmada ise Akardere (2005)'nin işverenlerin engelli çalışanlara yönelik tutumları üzerine yaptığı çalışmada farklı olarak yaş düzeyi yükseldikçe işverenlerin engelli çalışanlara ilişkin daha olumlu tutum geliştirdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Katılımcıların eğitim durumu göre mesleki benlik saygısına bakıldığında lisans ve lisansüstü eğitim durumları bakımından anlamlı bir farklılığın oluşmamasının nedeni, aralarında eğitim düzeyi açısından büyük bir farkın bulunmuyor olması olarak düşünülmektedir. Araştırma için yapılan literatür taramasında çıkan sonuçları destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Biroğul ve Deniz (2017)'in farklı branş öğretmenlerinin akademik iyimserlikleri ile mesleki benlik saygılarının incelenmesi çalışmasında, Kaya (2021)'nin beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenlere bağlı olarak incelenmesi çalışmasında, Özkan, Gülten ve Baydur (2018)'un tıbbi sosyal hizmet uzmanlarının işyerinde sosyal destek algısı, mesleki benlik saygısı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkilerin incelenmesi çalışmasında, Kutlu ve Soğukpınar (2015)'in rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi çalışması ve Mert (2019)'in spor yöneticilerinin mesleki benlik saygısı durumlarının karar verme stillerine etkisinin incelenmesi çalışmalarında, eğitim durumuna göre bir farklılaşmanın göze çarpmadığı görülmüştür.

Fakat bu araştırmanın aksine Arıca ve Dilmaç (2003)'in psikolojik danışma ve rehberlik öğrencilerinin birtakım değişkenler açısından benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi çalışmasında eğitim oranı arttıkça mesleki benlik saygısı düzeyi artmıştır sonucuna vararak çalışmanın aksine bir sonuca varılmıştır.

Eğitim durumuna göre engellilere karşı tutumu incelediğimiz çalışmada eğitim düzeyi ile engellilere yönelik tutumları arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır. Eğitim durumuna göre engellilere karşı tutumda herhangi bir farklılığın gözlemlenmeyişinin sebebi engellilere bakışın eğitim seviyesiyle değil kişilerin kendi değer yargılarıyla alakalı olduğunu düşünebiliriz. Araştırmayı destekler nitelikte olan; Eratay ve Çetin (2013)'nin Bolu ilindeki işverenlerin engelli çalışanlara yönelik tutumları çalışmasında, Akardere (2005)'nin işverenlerin engelli çalışanlara yönelik

tutumları çalışmasında, işverenlerin eğitim düzeyi ile engellilere yönelik tutumları arasında anlamlı bir farka rastlamamıştır. Çalışmaya farklı görüş olarak; Karademir ve ark., (2018)'nin öğretmen adaylarının zihinsel engellilere yönelik tutumlarının belirlenmesi çalışmasında yüksek lisans mezunu öğretmenlerin engellilik algısı lisans mezunu öğretmenlere göre daha yüksektir. Başka bir çalışmada ise; Kılıç (2018)'in üniversite hastanesinde engelli bireylere yönelik uygulamalar ve sağlık personelinin engellilere yönelik tutumları çalışmasında yüksek lisans veya doktora mezunu olanlarda öğrenim düzeyi lise veya üniversite olanlara göre tutumun daha düşük olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların mesleki tecrübeye göre mesleki benlik saygısının zamanla farklılaştığı fakat bunun bir anlam taşımadığı gözlenmektedir. Bunun sebebi bireylerin işinin değerini ve kıymetini her dönemde biliyor olması olarak düşünülebilir. Soğukpınar (2014)'in Mesleki benlik saygısı ile benlik saygısı seviyelerinin rehber öğretmenleri üzerinde farklı değişkenler açısından incelenmesi çalışmasında, Büroğul ve Deniz (2017)'in farklı branş öğretmenlerinin akademik iyimserlikleri ile mesleki benlik saygılarının incelenmesi çalışmasında, Bastug, Say ve Dereceli (2019)'ın Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü yöneticilerinin mesleki benlik saygısı düzeylerine göre zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutumlarının incelenmesi çalışmasında, Harmankaya (2018)'nin özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin mesleki benlik saygısı ve umut düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi çalışmasında, Kaya (2021)'nin beden eğitimi öğretmenlerinin benlik saygısı ve mesleki benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenlere bağlı olarak incelenmesi çalışmasında, Yıldırım ve ark., (2010)'nin beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi çalışmasında, Özdemir (2021)'in özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan eğitimcilerin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi çalışmasında mesleki benlik saygısının mesleki tecrübeye göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna varmışlardır. Çalışmanın aksine; Fidan (2021)'in sağlık yöneticilerinin mesleki benlik saygısı ile iş tatmini arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi çalışmasında mesleki tecrübe arttıkça mesleki benlik saygısının arttığı bulgusuna varmıştır.

Mesleki tecrübeye engellilere yönelik tutum açısından bakıldığında mesleğin 6-10 yılları arasında biraz azalmakla birlikte genel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Bunun sebebi olarak mesleğe başlangıçtaki heyecanın zamanla azalarak çevreye karşı bakışta farklılaşmanın olduğu söylenebilir fakat iş hayatında yılların geçiyor olması engellilere karşı tutumu değiştirebilecek bir değişken olmadığı sonucu çıkarılabilir. Eratay ve Çetin (2013)'in Bolu ilindeki işverenlerin engelli çalışanlara yönelik tutumları çalışmasında, Akardere (2005)'nin işverenlerin engelli çalışanlara yönelik tutumları çalışmasında, Özdemir (2021)'in eğitimcilerin engellilere yönelik tutumlarını incelediği çalışmasında, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerindeki çalışanların mesleki tecrübenin engellilere yönelik tutum açısından bir etkisinin olmadığı sonucuna varmışlardır. Çıkan sonucumuzun aksine Kılıç (2018)'in üniversite hastanesinde engelli bireylere yönelik uygulamalar ve sağlık personelinin engellilere yönelik tutumları çalışmasında meslekte çalışma süresi arttıkça engellilere yönelik tutumun azaldığı sonucuna varmıştır.

Katılımcıların görev yapılan okulda çalışma süresine göre mesleki benlik saygısı düzeyine bakıldığında sonuçların dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. Dolayısıyla anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bunun sebebi olarak beden eğitimi öğretmenlerinin her dönem de bulunduğu kuruma aidiyet konusunda sorun yaşamayıp kendini kuruma ve mesleğe bağlayacak sebepler bulabiliyor olmasına bağlayabiliriz. Harmankaya (2018)'nin özel eğitim alanında çalışan öğretmenlerin mesleki benlik saygısı ve umut düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi çalışmasında mesleki benlik saygısının çalıştığı kurum türüne ve süresine göre anlamlı farklılık görülmemiştir ve çalışmayı destekler niteliktedir.

Görev yapılan okulda çalışma süresine göre engellilere yönelik tutumun incelendiği araştırmada çalışma süresi arttıkça tutumunda arttığı görülmektedir. Araştırmanın öğretmenler üzerinde olduğu için, mesleğin ilk yıllarındaki bağlılığın zaten bulunduğu kurumda üç yıl kalması zorunluluğunun bulunması ve de kuruma yeni gelmiş olması dolayısıyla tutumlarına olumlu olarak yansımıştır. Anlamlı farkın bulunduğu 4-6 yıl arasında anlamlı düşüşün olma sebebi; artık bu kurumda kalıp kalmama, ait olup olmama ile alakalı kafasında karmaşaların oluşmuş olmasıyla çevreye bakışın özellikle de engellilere karşı olan tutumda bir azalma yarattığı görülmektedir. Diğer yıllarda ise kafasındaki bu aidiyetlik sorgusunun bitmesiyle olumlu tutumların yükselmiş olması sonucuna varabiliriz.

Literatürde araştırmayı destekler nitelikte çalışmaya rastlanmamıştır. Fakat bu çalışmanın aksi olarak; Kılıç (2018)'ın üniversite hastanesinde engelli bireylere yönelik uygulamalar ve sağlık personelinin engellilere yönelik tutumları çalışmasında, Anıl (2019)'ın engelli çalışanların çalışma alanındayken işverenlerin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi çalışmasında anlamlı düzeyde bir farklılığa rastlanmamıştır.

Yapılan araştırma neticesinde ailede engelli bireyin bulunması mesleki benlik saygısına yönelik istatistiksel açıdan düşük düzeyde de olsa negatif bir etkinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bu durumun katılımcı sayısının az olmasıyla ya da ailede engelli bireyin olması iş motivasyonunu etkileyebileceği sonucunu ortaya koymaktadır. Literatürde fazlaca bir çalışma bulunamamakla beraber yapılan inceleme neticesinde; Bastug, Say ve Dereceli (2019)'nin zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklere yönelik tutumlarının incelenmesi çalışmalarında, mesleki benlik saygısı ve ailede engelli birey bulunma değişkenlerine göre benzerlik göstererek anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

Engellilere yönelik tutum açısından yapılan araştırma neticesinde ailede engelli birey bulunan kişiler ile diğer kişilerin arasında anlamlı bir farklılaşma bulunamamıştır. Bunun sebebi olarak ailede engelli birey olan katılımcı sayısının az olmasından kaynaklandığı ve katılımcıların engellilere karşı bakış açısının genel anlamda yüksek olmasıyla açıklanabilir. Karademir ve ark., (2018)'nın öğretmenlik adaylarının zihinsel engellilere yönelik tutumlarının belirlenmesi çalışmasında, Anıl (2019)'ın işverenlerin engellilere karşı tutumları ile engelli çalışanların çalışma alanına yönelik görüşlerinin incelenmesi çalışmasında, Özdemir (2021)'in özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan eğitimcilerin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi çalışmasında ailede engelli yakınınız var mı değişkenine göre engellilere yönelik istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı tespit edilmiştir. Bu araştırmanın aksine; Eratay ve etin (2013)'in Bolu ilindeki işverenlerin engelli çalışanlara yönelik tutumları çalışmasında, olak ve etin (2014)'in öğretmenlerin engelliliğe yönelik tutumları üzerine bir araştırmasında, Atasoy (2021)'un özel eğitim öğretmenlerinin mesleki benlik saygı düzeylerine göre zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutumlarının incelenmesi çalışmasında, Akardere (2005)'in işverenlerin

engelli çalışanlara yönelik tutumları çalışmasında ailesinde engelli birey bulunanların engellilik algısının daha yüksek olduğu yönünde sonuçlara ulaşmışlardır.

Katılımcıların engellilere yönelik eğitim almalarıyla mesleki benlik saygısı açısından anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu da bize verilen eğitimin yeterli olmayışını ya da eğitim almanın tek başına tutum üzerinde etkili olmadığını göstermektedir. Bastug, Say ve Dereceli (2019)'nin Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü yöneticilerinin mesleki benlik saygısı düzeylerine göre zihinsel engelli bireylerin sportif etkinliklerine yönelik tutumlarının incelenmesi çalışmasında engellilere yönelik eğitim alan kişilerin almayanlara göre daha yüksek benlik saygısının olduğu sonucuna varmıştır. Hatipoğlu ve Özcan (2016)'ın beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yapılan zihinsel engelli çocuklara karşı tutumlarını etkileyen unsurların incelenmesi çalışmasında engellilere yönelik eğitim almanın mesleki benlik saygısını olumlu etkilediğini göstermiştir.

Engellilere yönelik tutum açısından bu araştırmanın engelliler konusunda eğitim alan bireylerin almayanlara göre daha olumlu tutum sahibi olduğu gözlenmiştir. Bunun sonucu olarak engellilerin özelliklerini bilmeleri, nasıl eğitim vereceği konusunda daha bilinçli olmaları onların bu tutumlarında etkili olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmayı destekleyen örnek; Kılıç (2018)'in üniversite hastanesinde engelli bireylere yönelik uygulamalar ve sağlık personelinin engellilere yönelik tutumları çalışmasında, Karademir ve ark., (2018)'nin öğretmen adaylarının zihinsel engellilere yönelik tutumlarının belirlenmesi çalışmasında, engellilere yönelik eğitim alınmasının engellilere karşı tutumda olumlu etki yaptığı söylenebilir.

Yapılan çalışmada sonuç olarak mesleki benlik saygısı ile engellilere yönelik tutumda orta düzeyde bir ilişki görülmektedir. Cinsiyet, çalışılan kurumda görev yapma süresinde aileden engelli birey bulunma ve engellilere yönelik eğitim alma durumunda farklılaşmalar gözlemlenirken; yaşa, eğitim durumlarına, mesleki tecrübelerine göre ise anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

ÖNERİLER

Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleki benlik saygıları ile engellilere yönelik tutumlarının karşılaştırılması yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar neticesinde aşağıdaki durumlar önerilebilir.

- Engellilere yönelik eğitim alan bireylerin, engellilere yönelik eğitim almayan bireylere göre daha fazla olumlu tutum sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bu sebepten dolayı bu eğitimlerin daha da artırılıp eğitimcilerin, engelliler açısından daha olumlu tutum sahibi olmaları sağlanabilir
- Özel çocukların bulunduğu kaynaştırma sınıfı gibi ortamlarda sadece çocukların değil bu konu ile ilgili bütün paydaşların (diğer ailelerin, öğretmenlerin okulundaki arkadaşlarının) durum hakkında bilgilendirme yapılarak bu bireyleri daha iyi tanımaları sağlanmalı ve daha kapsayıcı bir eğitim hedeflenmelidir.
- Bütün eğitimcilerin engellilere karşı olumlu tutum geliştirmesi adına beş yıllık ya da daha farklı zaman dilimlerinde özel eğitim kurumların da ya da özel eğitimli çocuklarla başka ortamlarda buluşmak kaydıyla iç içe olup bu bireyleri yakından tanıyarak daha da olumlu tutumlar geliştirmeleri sağlanabilir.
- Öğretmenlerin engellilere yönelik tutumlarının azaldığı bazı dönemler tespit edilmiştir (bulduğu kurumdaki çalışma süresi 4-6 yıl ve mesleki tecrübedeki 6-10 yıl). Bu dönemlerde engellilere yönelik tutumlarını daha da yükseltebilecek etkinlikler yapılmalı ve çocukların geleceğine yön verecek kişilerin her zaman mesleğine karşı hazır bulunmaları sağlanmalıdır.
- Çocukların en çok hoşlandıkları derslerin başında gelen beden eğitimi dersine engelli bireylerin daha fazla ilgi gösterebilmesi ve öğretmenlerin daha da bilinçlenmesi adına farklı oyun ya da okulda yapılabilecek etkinlikleri birbirleriyle paylaşabilecekleri ortamların oluşturulması sağlanabilir.
- Yapılan araştırma sadece Bağcılar ilçesi ve beden eğitimi öğretmenleri üzerinedir. Araştırmanın evren ve örneklemini geliştirerek daha geniş çevrede ve daha fazla engelliye temas etmiş kişilerle bu çalışma genişletilebilir böylece daha anlamlı sonuçlar çıkarılarak bu konu daha detaylı bir şekilde incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (2002). *İnsanı Tanıma Sanatı*, İstanbul: Say Yayınları
- Akardere, S. S. (2005). *İşverenlerin engelli çalışanlara yönelik tutumları* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Akçalar, S. Ö. (2007). *Ortopedik engellilerin sosyalleşmesine sporun etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniv. Sağlık Bil. Enst., Ankara.
- Akyıldız, S. (2017) Öğretmen Adaylarının Engelli Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(39), 141-169.
- Alkan, C. (2000). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Anıl, A. (2019). *İşverenlerin engellilere yönelik tutumları ile engelli çalışanların çalışma alanına yönelik görüşlerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Aracı, H. (2006). *Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi* (5. Baskı). Ankara: Nobel Basımevi.
- Arıca, O. T. (2001). *Mesleki benlik saygısı ölçeğinin geliştirilmesi, güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları*. 6. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi.
- Arıca, O.T. (1999). *Grupla Psikolojik Danışma Yoluyla Benlik ve Meslekî Benlik Saygısının Geliştirilmesi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Arıca, T., & Dilmaç, B. (2003). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Öğrencilerinin Birtakım Değişkenler Açısından Benlik Saygısı ile Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 1-7.
- Arslanoğlu, İ. (1997). *Türk Eğitim Sistemi ve Kültürü Üzerine Düşünceler*. Ankara: Gazi Kitap Evi.
- Artan İ. (1986). *Örgütsel Stres Kaynakları ve Yöneticiler Üzerine Bir Uygulama*. Ankara: Basisen Yayınları.
- Aslan, S ve Yalçın, M. (2013). Öğretmenliğe ilişkin tutumun beş faktör kişilik tipleriyle yordanması. *Milli Eğitim Dergisi*, 43(197), 169-179.

- Atasoy, T. (2021). Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygı Düzeylerine Göre Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (İstanbul Örneği). *Rol Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 45-56.
- Atasoy, T., & Pekel, A. (2021). Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ailelerin Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi. *Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 96-107.
- Ayral, M., Özcan, Ş., Demirhan, Ş., Şengün, G., Ünlü, A., Can, R., Bedel, H., İlkaya, M.A. (2011). *Kaynaştırma Eğitiminde Öğretmen Tutumları ve Bunu Etkileyen Etkenler*. Ankara Altındağ Rehberlik ve Araştırma Merkezi Araştırma Raporu, Haziran – 2011. Ankara: Nobel Basımevi.
- Baştuğ, G., Muhammet, S. A. Y., & Dereceli, Ç. (2019). Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü Yöneticilerinin Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerine Göre Zihinsel Engelli Bireylerin Sportif Etkinliklerine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(1), 105-120.
- Batu, E. S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi*, 2 (4), 35-45.
- Batu, S., Kırcaali-İftar, G., Uzuner, Y. (2004). Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi* 2004, 5 (2) 33-50.
- Bayat, B. (2003). “Bireylerin Benlik Algısı (Benlik Tasarımları) Sistemi ve Bu Sistemin Davranışları Üzerindeki Rolü”, *Kamu-iş*, 7 (2), 2-11.
- Bilek, İ. (2001). *Ortaöğretim Kurumlarında Görev Yapan Branş Öğretmenlerinin İş ve Okul Yöneticileriyle İlişkilerinden Kaynaklanan Stres Düzeylerine İlişkin Görüşleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Biroğul, H. K., & Deniz, M. E. (2017). *Farklı branş öğretmenlerinin akademik iyimserlikleri ile mesleki benlik saygılarının incelenmesi*. İlköğretim Online, 16(2), 814-825.
- Büyüköztürk, Ş, Köklü, N. ve Çokluk, O. (2007). *Sosyal Bilimler İçin İstatistik*. Ankara: Pegem Yayınları.

- Caner, S. M. (2019). *Dindar bireylerin engellilere karşı tutum ve davranışları üzerine bir araştırma* (Doktora tezi), Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa
- Celep, C. (2004). *Meslek Olarak Öğretmenlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çekmecelioğlu, H. (2006). İş tatmini ve örgütsel bağlılık tutumlarının işten ayrılma niyeti ve verimlilik üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi: Bir araştırma. *ISGUC The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 8(2), 153-168.
- Çırpan, H. (1999). *Örgütsel Öğrenme İklimi ve Örgüte Bağlılık İlişkisi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çivitçi, A. (2012). Üniversite öğrencilerinde genel yaşam doyumu ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 321-336.
- Çolak, M. ve Çetin, C. (2014). Öğretmenlerin engelliliğe yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 29 (1), 191-211.
- Demirhan, G. (2006). *Spor Eğitiminin Temelleri*. Ankara: Bağırhan Yayınevi.
- Diken, İ. H. (1999). *Sınıfında Zihinsel Engelli Çocuk Bulunan ve Bulunmayan Sınıf Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Çocukların Kaynaştırılmasına Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Doğru, S.Y., Özlü, Ö., Kançeşme, C., & Doğru, S. (2015). Özel eğitim üzerine yapılan proje değerlendirmeleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Dökmen, Z. Y. (2000). Engellilere yönelik tutum ölçeği, geliştirilmesi, geçerliği ve güvenilirliği. (Bildiri). *XI. Ulusal Psikoloji Kongresi*, 20-22.
- Dursun, Ö. Ö., Çuhadar, C., Tanyeri, T. (2014). Bilişim Teknolojileri Öğretmen Adaylarının Mesleki Benlik Saygıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 1,131-142.
- Enç, M., Çağlar, D., Özsoy, Y. (1987). *Özel Eğitime Giriş (3. Baskı)*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Eratay, E., Çetin, M. E. (2013). Bolu İlindeki İşverenlerin Engelli Çalışanlara Yönelik Tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(4), 1681-1694.
- Ergül, B. (2004). *Örgütsel Bağlılık, Seminer çalışması*, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Erkan, S., Kılıççı, Y., Selçuk, Z., ve ark., (2002). *İlköğretimde Rehberlik*. (3. Basım) Ed: Yıldız Kuzgun. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ersoy, Ö., Avcı, N. (2001). *Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri Özel Eğitim*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları. s:27.
- Ertekin, Y. (1993). *Stres ve Yönetim*. Ankara: TODAİE Yayınları. No:253, 1993.
- Fidan, G. (2021) *Sağlık Yöneticilerinin Mesleki Benlik Saygısı ile İş Tatmini Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gander, MJ ve Gardiner, HW (1998). Çocuk ve ergenlik gelişimi (Çev. B. Onur). *Ankara: İmge Kitabevi Yayınları* .
- Geçtan, E. (2002). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Gedik, Z. ve Toker, H. (2018). Üniversite öğrencilerinin engelli kişilere yönelik tutumları ve sosyal beğenirlik eğilimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (1), 111-116.
- Gençtürk, Z., & Korkut, G. (2020). Üniversite Öğrencilerinin Engelli Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (19), 105-126.
- Gözün, Ö., Yıkılmış, N. (2004). İlköğretim Müfettişlerinin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüş ve Önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5 (2), 79-88.
- Güleç, H., & Özbek Ayaz, C. (2017). Öğretmen adaylarının benlik saygıları ve mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Harmankaya, S. H. (2018). *Özel Eğitim Alanında çalışan öğretmenlerin Mesleki Benlik saygısı ve Umut Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi* (Doktora tezi), Necmettin Erbakan Üniversitesi Konya.
- Harold, E. Y. (1970) *The Measurement Of Attitudes Towards Disabled Persons*. Human Resources Center, Albertson.

- Hatipoğlu, H. Özcan, G. (2016). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Zihinsel Engelli Çocuklara Yönelik Tutumlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İGÜ. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, s. 39-40.
- Hibbard, R.A. & Desch, L.W. (2007). *Maltreatment of Children With Disabilities*. Pediatrics, 119 (5), 1018-1025.
- TDK (2022). *Türk Dil Kurumu Sözlükleri*, <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi, 01 Aralık 2022.
- Işık, E.N. (2006). *Öğretmen Adaylarının Benlik Kavramları ile Mesleki Benlik Kavramları Arasındaki Bağdaşımın Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi: Selçuk Üniversitesi Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). T.C. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı, Konya.
- İnceoğlu, M. (2010). *Tutum algı iletişim*. Ankara: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- İzgiç, F., Akyüz, G. (2001). Üniversite Öğrencilerinde Sosyal Fobi ve Beden İmgesi ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişkilerin Araştırılması. *3P Dergisi*, 9 (4),592- 598.
- Kağıtçıbaşı, Ç., & Cemalcılar, Z. (2014). *Dünden bugüne insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karademir, T., ACAK, M., Türkçapar, Ü., & Eroğlu, H. (2018). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Zihinsel Engellilere Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3), 103-112.
- Karakoç, Ö. (2010). *İşitme Engelli Milli Sporcular ile Spor Yapmayan İşitme Engellilerin Benlik Saygısı Düzeylerinin Araştırılması* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Elâzığ.
- Kaya, Y. (2021). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Benlik Saygısı ve Mesleki Benlik Saygısı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Bağlı Olarak İncelenmesi (Ağrı İli Örneği)*(Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ağrı.
- Kılıç, E. (2018). *Üniversite hastanesinde engelli bireylere yönelik uygulamalar ve sağlık personelinin engellilere yönelik tutumları*. T.C. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Kırcaali-İftar, G. (1992). Özel eğitimde kaynaştırma. *Eğitim ve Bilim*. 16, 45-50.

- Kırcaali-İftar, G. (1998). *Özel gereksinimli bireyler ve özel eğitim*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları. No: 561.
- Korkmaz, M. (1996). *Yetişkin örneklem için bir benlik saygısı ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması* (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Korkmaz, Z. (2003). *Türkiye Türkçesi grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kumtepe, H. (2001). *Ankara ilinde yaşayanların engellilere yönelik tutumları* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kuzgun, Y. (1983). Benlik ve İdeal Benlik Kavramlarının, Tercih Edilen Meslek Kavramlarıyla İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 1-10.
- Kuzgun, Y. (2000). *Meslek Danışmanlığı Kuramlar Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kuzgun, Y. (2003). *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım,
- Küçükahmet, L. (2003). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. (4. Basım). Ankar: .Nobel Yayınları,
- MEB. (2007). *Çocuk Gelişimi, Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireyler*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2008). *Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Görme Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2009). *Çocuk Gelişimi Eğitimi, Üstün Zekâ ve Özel Yetenekli Çocuklar*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2011). *Aile ve tüketici hizmetleri, Engelli Bireyler*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2013). *Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi Bedensel Engelli Bireyler Destek Eğitim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2014). *Çocuk Gelişimi Eğitimi, Öğrenme Güçlüğü*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB. (2015). *Çocuk Gelişimi Eğitimi, Zihinsel Engelliler*. Ankara: MEB Yayınları.

- Mert, L. (2019). *Spor yöneticilerinin mesleki benlik saygısı durumlarının karar verme stillerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya.
- Ocak, G. (2007). *Meslek Olarak Öğretmenlik, Eğitim Bilimine ve Öğretmenlik Mesleğine Giriş*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Afyonkarahisar.
- Orel, A., Zerey, Z., Töret, G. (2004). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Özel Eğitim Dergisi*, 5 (1), 23-33.
- Öner, U. (1982). *Benlik Kavramı ile Mesleki Benlik Kavramı Arasındaki Farkın Akademik Başarı ile İlişkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). A.Ü. Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Özbey, Ç. (2007) *Özel Eğitimde Kavram ve Beceri Öğretimi*. İstanbul: Yapa.
- Özdemir, S. ve Yalın, H.G. (2003). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım,
- Özdemir, S.D. (2021) *Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çalışan eğitimcilerin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi* (İstanbul, Beylikdüzü Örneği). Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. İstanbul.
- Özer, D., & Süngü, B., (2016). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Bakış Açısından “Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor Dersi” Uygulamaları, *Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 27 (1), 1–15.
- Özgüven, G.E. (1999). *Psikolojik Testler*. Ankara: PDREM Yayınları, s:27.
- Özgüven, G.E. (2003). *Endüstri Psikolojisi*. Ankara: PDREM Yayınları,.
- Özkan, E. U., Gülten, U. Ç. A. N., & Baydur, H. (2018). Tıbbi Sosyal Hizmet Uzmanlarının İşyerinde Sosyal Destek Algısı, Mesleki Benlik Saygısı Ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (13), 1-20.
- Öztürk, İ. H. (2011). Öğretmen özerkliği üzerine kuramsal bir inceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(35), 82-99.
- Öztürk, M. (2003). *Fonksiyonları açısından işletme ve yönetim*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

- Özyürek, M. (2006). *Engellilere Yönelik Tutumların Değiştirilmesi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Paçal, A., Altun, M., & Kurak, K. (2021) Lise Öğrencilerinin Engelli Bireylere Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (İstanbul Avrupa Yakası İl Örneği). *Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 10-22.
- Robbins, S. (1994). *Örgütsel Davranışın Temelleri* (Çev: Sevgi Ayşe Öztürk). Eskişehir: ETAM Basım Yayın.
- Rosenberg, M. (1979). *Conceiving The Self*. New York: Basic Books.
- Sart, Z.H., Ala, H., Yazlık, Ö. ve Yılmaz, F.K. (2004). Türkiye Kaynaştırma Eğitiminde Nerede? Eğitimciye Öneriler. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*. Malatya.
- Smith, M. B., Bruner, J. S., & White, R. W. (1956). *Opinions and personality*.
- Soğukpınar, E. (2014). *Rehber öğretmenlerin benlik saygısı ile mesleki benlik saygısı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yükseklisans tezi), İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Squair, L., Groeneveld, H.J. (2003). *Engellilik Tanımları*. R.D. Steadward, G.D. Wheeler ve E.J. Watkinson (ed.), *Uyarlanmış Fiziksel Aktivite* (11-25). Kanada: Alberta Press Üniversitesi
- Sucuoğlu, B., Özokçu, O. (2005). Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi* 2005, 6 (1) 41-57.
- Super, D. E. (1968). *Toward a Cross-National Model of Educational Achievement in a National Economy*; The Report of the Lake Mohonk Conference.
- Süngü, B., & Özer, D. (2012). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Bakış Açısından “Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor Dersi” Uygulamaları, *4. Uluslararası Spor Bilimleri Öğrenci Kongresi*, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şahbaz, Ü., Kalay, G. (2010). Okulöncesi eğitimi öğretmen adaylarının kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Yıl 10, Sayı 19, Haziran 2010, 116-135.
- Şener, D. K., Karaca, A., Açıkgöz, F., & Süzer, F. (2011). Hemşirelik eğitimi mesleki benlik saygısını değiştirir mi? *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 12-16.

- Şişman, M. ve Acat, M. B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 235–250.
- Tan, M. (1981). *Toplum Bilime Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*, Ankara: Nobel Yayın.
- TDK (2008). “Meslek”, Büyük Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu, Büyük Sözlük, Sözcük, 225691.
- Tekirgöl, D.Y. (2011). *Çalışanlarda mesleki benlik saygısının iş tatmini ve yaşam mutluluğu ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 461-486.
- Terzi, A.R., Kurt, T. (2015). İlköğretim okulu müdürlerinin yöneticilik davranışlarının öğretmenlerin örgütsel bağlılığına etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, ss. 33,98-113.
- Ural, A., & Kılıç, İ. (2005). *Bilimsel araştırma süreci ve SPSS ile veri analizi*.
- Ünal, E., & Şimşek, S. (2008). *İlköğretim bölümü anabilim dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. İlköğretim Online, 7(1), 41-53.
- Ünal, N. ve Baran, G. (2009). *Zihinsel engelli çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ile normal gelişim gösteren çocukların zihinsel engelli çocuklarına yönelik kullanımları incelemek* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara .
- Ünal, V., & Yıldız, M. (2017). Üniversite gençliğinin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi: Sivas örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 57, 341-358.
- Üredi, I., & Üredi, L. (2006). Sınıf öğretmeni adaylarının cinsiyetlerine, buldukları sınıflara ve başarı düzeylerine göre fen öğretimine ilişkin öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması. *Yeditepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 1-8.

- Üzüm, H. (2010). *Elit sporcuların örgütsel stres düzeyleri ile örgütsel bağlılık ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmış Doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Varoğlu, D. (1993). *Kamu sektörü çalışanlarının işlerine ve kuruluşlarına karşı tutumları, bağlılıkları ve değerleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Vural, M., Esentaş, M., ve Işıkgöz, M.E. (2018). Engellilerde egzersiz ve spor eğitimi bölümü öğrencilerinin engellilere yönelik tutumlarının incelenmesi (İnönü Üniversitesi Örneği) *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13 (1), 1-11.
- Yalçın, G. (2009). *Modern Felsefede Benlik*. İstanbul. Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Yavaş, M. Ve A. İlhan. (1997). *Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri*. Bursa: Melisa Matbaacılık.
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, F. (2002). *Çalışma yaşamında örgüte bağlılık ve örgütsel adalet ilişkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, Y., Kırımoğlu, H., & Temiz, A. (2010). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı düzeylerinin incelenmesi (Hatay İl Örneği). *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 12(1), 29-35.
- Yıldız, Y. (2004). *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölümü'nde Öğrenim Gören Spor Yöneticisi Adaylarının Benlik ve Mesleki Benlik Kavramları Arasındaki Bağdaşım Düzeyinin Bazı Faktörler Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Yüksel, İ. G. (2018). *Örgütsel adalet ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri örneğinde incelenmesi* (Yayımlanmış Doktora Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

EKLER

Ek-1. Kişisel Bilgi Formu

Bu çalışmada sizlere yöneltilen sorulara vereceğiniz cevaplarla “**Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygıları ile Engellilere Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması**” konusunda yüksek lisans tez çalışması yapılacaktır. Cevaplarınızı sadece bu araştırma için kullanılacaktır. Vereceğiniz samimi ve ciddi cevaplar araştırmanın güvenilirliği açısından önemlidir. Zaman ayırdığınız ve verdiğiniz içten cevaplar için teşekkür ederiz.

1. Cinsiyetiniz

Kadın Erkek

2. Yaşınız

21-25 26-30 31-35 36-40 41-45 46 ve üzeri

3. Eğitim Durumunuz?

Lisans Yüksek Lisans Doktora

4. Mesleki Tecrübeniz

1-5 yıl 6-10 yıl 11-15 yıl 16-yıl ve üzeri

5. Bulduğunuz Okulda Çalışma Süreniz

1-yıldan az 1-3 yıl 4-6 yıl 7-10 yıl 11-yıl ve üzeri

6. Ailenizde Engelli Birey var mı?

Evet Hayır

7. Engellilere yönelik herhangi bir eğitim aldınız mı?

Evet Hayır

Ek-2. Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği

		Kesinlikle Katılmıyorum (1)	Katılmıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılıyorum (4)	Kesinlikle Katılıyorum (5)
1	Kendimi sahip olduğum mesleğimden daha iyi mesleklere layık görüyorum.	1	2	3	4	5
2	Mesleğim benim için çok önemlidir.	1	2	3	4	5
3	Mesleğimi kişiliğime uygun bulmuyorum.	1	2	3	4	5
4	Mesleğim sorulduğunda gurur duyarak bir cevap veremiyorum.	1	2	3	4	5
5	Mesleğimde üretken ve verimli olabileceğimi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
6	Mesleğimi istemeyerek seçtim.	1	2	3	4	5
7	Mesleğim benim benliğimin bir parçasıdır.	1	2	3	4	5
8	Mesleğimin gerektirdiği zihinsel etkinliklere kendimi veremiyorum.	1	2	3	4	5
9	Mesleğime çok saygı duyuyorum.	1	2	3	4	5
10	Tercih hatası yüzünden şu anda istemediğim bir meslek alanındayım	1	2	3	4	5
11	Mesleğimin aranan ve istenilen bir meslek olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
12	Mesleğimin değerlerini hala benimseyebilmiş değilim.	1	2	3	4	5
13	Mesleğimden memnunum.	1	2	3	4	5
14	Mesleğim insanlar üzerinde etki bırakabilecek niteliklere sahiptir.	1	2	3	4	5
15	Mesleğimi küçümsüyorum.	1	2	3	4	5
16	Mesleğime duygusal olarak kendimi verebiliyorum.	1	2	3	4	5
17	Bu mesleği seçtiğim için kendi içimde çatışma yaşadığım olur.	1	2	3	4	5
18	Mesleğim vasıtasıyla insanlık için önemli ve faydalı işler başarabilirim.	1	2	3	4	5
19	Yeteneklerimin mesleğime uygun olmadığı düşünüyorum.	1	2	3	4	5
20	Mesleğimin parlak bir geleceği olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
21	Mesleğimi değiştirmeyi düşünüyorum.	1	2	3	4	5
22	Mesleğimin benim ihtiyaçlarımı karşılayamayacağını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
23	Onur duyarak söyleyebileceğim bir mesleğim olmasını isterdim.	1	2	3	4	5
24	Mesleğimi kendim istediğim için yapacağım.	1	2	3	4	5
25	Mesleğime ilişkin olumsuz bir eleştiri aldığımda onu değersiz görme eğilimine giriyorum.	1	2	3	4	5
26	Yeri geldiğinde mesleğimi rahatlıkla savunabilirim.	1	2	3	4	5
27	İlgilerimin mesleğime uygun olmadığı düşünüyorum.	1	2	3	4	5
28	Mesleğimin itibarlı olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
29	Gerçekte zevk almadığım halde, mesleğimden zevk alıyormuş gibi görünürüm.	1	2	3	4	5
30	Mesleğim, bir meslekte bulunmasını istediğim özelliklere sahip.	1	2	3	4	5

Ek-3. Engellilere Yönelik Tutum Ölçeği (EYTÖ)

		Tamamen Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Hiç Katılmıyorum (5)
1	Engelli bireyler çoğunlukla arkadaş canlısıdır.	1	2	3	4	5
2	Engelli bireyler gelir vergisi ödememelidir.	1	2	3	4	5
3	Engelli bireyler diğer bireylerden daha duygusal değildirler.	1	2	3	4	5
4	Engelli bireyler normal bir sosyal hayat sürebilir.	1	2	3	4	5
5	Engelli bireylerin çoğu fazla alıngandır.	1	2	3	4	5
6	Engelli bireyler, işlerinde diğerleri kadar başarılı olabilirler.	1	2	3	4	5
7	Çok az sayıda engelli birey engelinden utanç duyar.	1	2	3	4	5
8	Çoğu insan, engelli bireylerle ilişki kurduğunda rahatsız hisseder.	1	2	3	4	5
9	Engelli bireyler, engelli olmayanlara göre daha az coşkuludur.	1	2	3	4	5
10	Engelli bireyler kendilerini sağlıklı bireyler kadar kolay üzgün hissetmezler.	1	2	3	4	5
11	Engelli bireyler, engelli olmayanlara göre genellikle daha az saldırganlardır.	1	2	3	4	5
12	Birçok engelli birey evlenir ve çocuk sahibi olur.	1	2	3	4	5
13	Çoğu engelli birey, engelli olmayanlardan daha fazla endişeli değildir.	1	2	3	4	5
14	İşverenlerin engelli çalışanları kovmalarına izin verilmemelidir.	1	2	3	4	5
15	Engelli bireyler engelli olmayanlar kadar mutlu değildirler.	1	2	3	4	5
16	Ciddi engelle sahip bireylerle anlaşmak, hafif engelle sahip bireylerle anlaşmaktan daha zordur.	1	2	3	4	5
17	Çoğu engelli birey kendisine özel davranılmasını bekler.	1	2	3	4	5
18	Engelli bireyler normal bir hayat sürmeyi beklememelidirler.	1	2	3	4	5
19	Çoğu engelli birey, kolayca cesaretini yitirme eğilimindedir.	1	2	3	4	5
20	Bir insanın başına gelebilecek en kötü şey çok ağır şekilde sakatlanmaktır.	1	2	3	4	5
21	Engelli çocuklar diğer çocuklarla rekabet etmek zorunda olmamalıdır.	1	2	3	4	5
22	Çoğu engelli birey kendisi için üzüntü duymaz.	1	2	3	4	5
23	Çoğu engelli birey diğer engelli bireylerle birlikte çalışmayı tercih eder.	1	2	3	4	5
24	Ciddi engelle sahip bireyler, engelsiz bireyler kadar hırslı değildirler.	1	2	3	4	5
25	Engelli bireyler engelsiz bireyler kadar özgüven sahibi değildir.	1	2	3	4	5
26	Çoğu engelli birey, başkalarından daha fazla ilgi ve ödül istemez.	1	2	3	4	5
27	Bir engelli bireyin bir başka engelli bireyle evlenmesi en iyisi olacaktır.	1	2	3	4	5
28	Çoğu engelli birey özel bir ilgiye ihtiyaç duymaz.	1	2	3	4	5
29	Engelli bireyler diğerlerine göre daha fazla sempati beklerler.	1	2	3	4	5
30	Fiziksel engelli çoğu bireyin karakteri sağlıklı bireylerden farklıdır.	1	2	3	4	5

Ek-4. Etik Kurul Onay Raporu

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurul Başkanlığı

ETİK KURUL KARAR ÖRNEĞİ

Toplantı No	Toplantı Tarihi	Toplantı Saati	Toplantı Yeri
2022 – 16	04.11.2022	14.00	Online

KARAR NO: 2022-16-41: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sporda Psikososyal Alanlar Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi 211467021 numaralı öğrencisi Cemil DEMİR' in "Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Benlik Saygıları İle Engellilere Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması" konulu çalışması hakkında görüşüldü yapacağı anket sorularının, etik kurallara uygun olup olmadığını tespit etmek üzere, İGÜ Etik Kurulumuzun 23.09.2022 tarih ve 2022-15 sayılı toplantısında, İGÜ Etik Kurul Yönergesinin 12(1) maddesine göre değerlendirme yapmak üzere görevlendirilen öğretim elemanlarının raporları incelenmiş olup, ilgili çalışmada yer alan bilimsel araştırmanın etik kurallara uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLI GİBİDİR

BİRİM Etik Kurul Başkanlığı 04.11.2022 TARİH 2022 – 16 ETİK KURUL TOPLANTI TUTANAĞI KARAR ÖRNEĞİ

Cihangir Mah. Şehit Jandarma Komando Er Hakan Öner Sokak No:1 34310 Avcılar / İSTANBUL
Tel: (+90212) 422 70 00 Faks: (+90212) 422 74 01
www.gelisim.edu.tr [https://\(birim\).gelisim.edu.tr](https://(birim).gelisim.edu.tr) [\(birim\)@gelisim.edu.tr](mailto:(birim)@gelisim.edu.tr)

KYS.YD.004 / 4.08.2022 / 0 / 4.08.2022

1/1

ÖZGEÇMİŞ

Cemil DEMİR [REDACTED] İlk, orta ve lise öğrenimini Sinop'ta tamamladı. 2001 yılında Sinop İmam Hatip Lisesi'nden mezun oldu. 2008 yılında Ankara Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Beden Eğitimi Öğretmenliğinde lisans eğitimini tamamladı. 2023 yılında İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Antrenörlük Eğitimi Anabilim Dalı, Sporda Psikososyal Alanlar Bilim Dalı bölümünde yüksek lisans eğitimini tamamladı.

